

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו

בימי חג הסוכות

שנת תשע"ו לפ"ק

יוצא לאור ע"י

מכון מועדני מלך וויזן

גליון תת"פ

להשיג אצל
מכון מעדני מלך וויען

185 Wilson St.
Brooklyn N.Y. 11211
718.388.1751.#117

דברי תורה

ליל ב' דסוכות תשע"ו לפ"ק

ואם שרה הצת תשעים שנה תלד
 (פ-יז), אצל מלך הצחוק של שרה יש
 בזה פגם, שהרי הקפיד ה' למה זה
 נחקה שרה לאמור האף אמנם תלד,
 ואם כן שם זה היא לה למוכרת עון.
 וגם להצין למה קרא אותו ה' 'ינחק'
 לשון עמיד, הוי ליה להקרא בשם
 'נחק' על הצחוק שהיתה בצורת
 לידתו קודם שנולד. - ולהלן צפרשה
 כשנולד ינחק כתיב, ותאמר שרה צחוק
 עשה לי אלקים, 'כל השומע ינחק לי'
 (כא-י). מה היתה כוונתה בקיום סוף
 דבריה שכל השומע ינחק.

וַנְרֹאֶה דאיתא בגמרא (ראש השנה י':
 בפסח נולד ינחק ע"ש. וכתב
 במהרש"א (שם יא. ד"ה ע"ש בחוס') דצפסח
 אמר הקצ"ה לאברהם (יז-כא) 'צמועד
 הזה לשנה האחרת', וצו צפרק צאו
 המלאכים ונחקה שרה, והקצ"ה צא
 בסוכות שאחרי זה לאמור לאברהם
 'למה זה נחקה שרה', למועד אשז
 אליך (יח-ג), ושם לא נאמר לשנה
 האחרת, אלא 'למועד' הראשון שאחר

במושנה (סוכה נא.) צמועלי יום טוב
 הראשון של חג ירדו וכו',
 חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין
 וכו'. ויש להצין הטעם ששמחת צית
 השואצה התחילה צליל צ' דייקא,
 אושפיזא דיןחק. ונראה דהנה צצורת
 לידת ינחק אמר ה' לאברהם, וצרכתי
 אותה וגם נתתי ממנה לך צן וגו',
 ויפול אברהם על פניו וינחק וגו',
 ויאמר אלקים אצל שרה אשתך יולדת
 לך צן וקראת את שמו ינחק וגו'
 (בראשית יז-יז). ופירש רש"י ויפול אברהם
 על פניו וינחק, זה תרגם אונקלוס
 וחדי, לשון שמחה. ולהלן (יח-צ) ותנחק
 שרה בצרצה, לשון מחוך. למדת
 שאברהם האמין ושמח, ושרה לא
 האמינה ולגלה. וזהו שהקפיד הקצ"ה
 על שרה, למה זה נחקה שרה, ולא
 הקפיד על אברהם. וקראת את שמו
 ינחק, על שם הצחוק ע"כ. ויש להצין
 למה קרא ה' את שמו ינחק על שם
 הצחוק, הן אמנת שמלד אברהם יש
 בזה מדריגה ששמה צצרכת ה' מגודל
 אמונתו, הגם שלצן מאה שנה יולד,

בקרבה שהוא לעג נעשה לחוק של שמחת מצוה, ואז אמר הקצ"ה לאברהם אבינו ע"ה למה זה נחקה שרה, ולא אמר בקרבה, כי כבר נהפך לשמחת מצוה ע"כ.

ובעתה אתי שפיר מה שקרא ה' שמו 'נחק' על שם הנחוק, הגם שבנחוק שרה הייתה פגם, מכל מקום בסופה כשעשתה תשובה מאהבה, הרי נתהפכה הנחוק ההוא לשמחה של מצוה, דוגמת לחוק של אברהם. וכאשר נולד ינחק כבר הייתה בלידתו לחוק של שמחה הן מצד אברהם והן מצד שרה. ועל כן לא אמר ה' לאברהם לקרוא לו בשם 'נחק', כי אז הייתה עדיין פגם בהנחוק, ואין ראוי שיקרא שמו על דבר שכרוך בה חטא. ועל כן קרא אותו ה' בלשון עמיד 'נחק', כי לאחר זמן תעשה שרה תשובה מאהבה, ואז תתהפך גם הנחוק שלה למצוה, ועל כן יקרא שמו בישראל בשם 'נחק'.

והגה צפרשה זו של לידת ינחק, נרמזת בחורה צפעס הראשונה גדול כח תשובה מאהבה שזדוגות נעשו זכיות, שהרי אין הקצ"ה דלטור ח"ו, והמתין עד סוכות שמעשה שרה תשובה מאהבה, ואז סיפר הדבר לאברהם. וגם מעטם קריאת השם ינחק על שם הנחוק, מוכרת הדבר ששרה תיקנה את הנחוק שלה

סוכות, והוא פסח ע"ש. וצדרשות חתם סופר (ח"ב ש"מ): הקשה למה המתין הקצ"ה עד סוכות להוכיח את שרה. ועוד יש לדקדק וכי הקצ"ה ח"ו דלטור הוא לומר לאברהם אבינו שנחקה שרה (ובעין שאמרו סנהדרין יא.).

וכתב על פי מה דאמרו חז"ל (תנחומא אמור כב) ולקחתם לכם ציום הראשון (ויקרא כג-מ), וכי ראשון הוא והלא ט"ו הוא, אלא ראשון לחשבון עונות. ונריך עיון כיון שהוא ראשון לחשבון עונות, לשמחה מה זו עושה, שזה ליקח ציום ראשון לחשבון עונות פרי עץ הדור ושמחתם לפני ה' אלקיכם ז' ימים. ונראה דהוא על פי מה שאמרו חז"ל (יימא פ"ו) העושה תשובה מאהבה עונות נעשו לו זכיות, ולכן ציום הכיפורים קץ סליחה ומחילה, אך עדיין לא נעשו זכיות כי רוב התשובה היא מיראה, אך צימים שבין יום הכיפורים לסוכות עוסקים במצוות ושמחים בה' לדבקה בו, אז על ידי זה ציום א' דסוכות נעשים זכיות, והקצ"ה מחשב כל חטא ועון כמה שיעור מהזכיות נעשה ממנו, ועל ידי זה ושמחתם לפני ה' אלקיכם. וחושב אני כי שרה אמנו חטאה קצת צימי פסח במה שנחקה בקרבה ללעג, והקצ"ה לא גילה און אברהם להיות דלטור חלילה, עד עבור יום הכיפורים והיא עשתה תשובה והתחרטה, וציום א' דסוכות נעשה ממנו זכיות, ומנחוק

עושים סוכות] ע"כ. ולכאורה יש להצין צמה פליגי, ומאי טעמא דרבי עקיבא שהזכר הוא על סוכות ממנש, ולא על הענני כבוד שהיו צורך נס. ויתכן לומר דכיון דצקראי אינו מפורש להדיא שהיו ישראל מוקפים בענני הכבוד, אלא וה' הולך לפניו יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך (שמות י"ג-כ), וציוס הקיס את המשכן כסה הענן את המשכן (צמדבר ט-יט), יתכן דצקרא ליה לרבי עקיבא דלא הושיבם ה' בענני כבוד כלל צמדבר, ועל כרחק דהקרא מתכוין על סוכות ממנש.

ובספר הרוקח (סימן ריט) פירש, דהסוכות ממנש היו כשצרו על ארץ האמורי של סיוחן ועוג, אז יאלו מהענני כבוד, וישצו צסוכות ממנש עד שכצשו הארץ, וזהו כי צסוכות הושצתי את בני ישראל כשצרו על האומות ע"כ. ולפי זה פליגי על חיוה נס קצעה, אי על נס דענני הכבוד, או על הנסים שנעשו להם צכיוש ארץ סיוחן ועוג צישצם צסוכות ממנש.

אך יש לומר עוד, דהנה ידוע הקושיא למה נזה ה' לעשות סוכות ציוס ט"ו תשרי, הלא צחודש ניסן שיאלו למדבר היו צריכין לעשות זכר לזה. וכתב הגר"א (צצילורו לשיר השירים א-ד) לצאר הטעם, לפי שהסוכה הוא זכר לענני הכבוד שחזרו על

להתהפך לזכות, שיקרא שמו של יצחק על זה. ועל כן אמרה שרה צלידתו, צחק עשה לי אלקים, מהמחוך והלעג שלי צצשורת יצחק עשה ה' ממנה שמחה, וכמו שפירש צתרגוס שם 'חדוה עצד לי ה', וכל זה צכה תשובה מאהבה שזדונות מתהפכות לזכיות, ועל כן גם לדורות עולם 'כל השומע יצחק לי', שגם צעלי עצירות יוכלו ליקח חיוק לשמות שיש צידם להפוך כל זדונותיהם לזכיות.

וביון ששמחת החג הוא צצציל שהוא ראשון לחצצון עונות, שעושין חצצון מהעונות להפכם לזכיות, על כן התחילו צגודל השמחה צאושפיוא של יצחק, כי זהו הפרשה הראשונה צתורה שמורה על גדל כח תשובה מאהבה שזדונות נעשה זכיות, וכל השומע יצחק לי, שיקבל מזה חיוק על כח התשובה. ועל כן צשמחת צית השואצה גם הצעלי תשובה היו מרקדים ואומרים, אשרי זקנותו שכיפרה על ילדותנו (סוכה ג).

*

בגמרא (סוכה יא:) כי צסוכות הושצתי את בני ישראל (ויקרא כג-נג), ענני כבוד היו [סוכות שאומר הכתוב שהושיבם צמדבר] דברי רבי אליעזר, רבי עקיבא אומר סוכות ממנש עשו להם [מפני החמה, צשעת חנייתן היו

וכן כתיב ויט שמים וירד וערפל תחת רגליו (תהלים יח-), אם כן כביכול הענן והערפל נקרא שרביטו וקוסו כביכול, והנה הושיב הוא ית"ש צענני כבוד את ישראל, הרי משתמשים בשרביטו וקוסו כביכול, מזה מוכח שישראל נקראים בניו והשי"ת למו אב. ועל כן ממתנות מן ובאר נהנו גם הערב רב, מה שאין כן מן ענני כבוד לא נהנו כי הענן פלט אותם, להיות הענן שרביטו של מלך ואינם רשאים להשתמש בשרביטו של מלך כישראל שנקראים בניו ע"ש.

והנה איתא בגמרא (קידושין לב.) בניו אתם לה' אלקיכם (דברים יד-ב), בזמן שאתם נוהגים מנהג בניו אתם קרויין בניו, אין אתם נוהגים מנהג בניו אין אתם קרויין בניו דברי רבי יהודה ע"ש. ואם כן כשחטאו ישראל בעגל, ולא נהגו מנהג בניו, הרי נאסר להם להשתמש בשרביטו של מלך (סנהדרין כב.), ועל כן נסתלק מהם אז הענני כבוד. אמנם רבי מאיר פליג שם ואומר, זין כך וזין כך אתם קרויין בניו, וגם צפחתי לעבודה זרה כדכתיב (הושע ב-ב) והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם, יאמר להם בני א-ל חי ע"ש. אם כן הגם שעבדו ישראל אז לעגל עדיין הם קרויין בניו, ומותרים להם להשתמש בשרביטו של מלך, ולא הוצרך לענני כבוד להסתלק מהם. ומעתה יש לומר דזוה

ישראל לאחר חטא העגל, כי כשחטאו ישראל בעגל נסתלקו ענני הכבוד, כמו שכתוב (שמות לב-כה) וירא משה את העם כי פרוע הוא, ודרשו על פרוע שהוא לשון גילוי, שענני הכבוד שהיו מכסים אותם מעיני כל הלכו להם, ולא חזרו אלא משהתחילו לבנות המשכן. ואותו היום היה ט"ו בתשרי, שהרי ציוס הכפורים ירד משה מן ההר, ולמחרתו הקהיל את העם וזוה אותם על מלאכת המשכן, ונאמר (שמות לו-א) והם הביאו אליו עוד נדבה צבוקר צבוקר, כלומר ששני ימים הביאו מנדבות לבס והיינו יום י"ב ויום י"ג, וציוס י"ד נטלו כל חכמי לב ממהה את כל הזהב צמנין צמשקל, וציוס ט"ו החלו בעבודתם, ואז חזרו אליהם ענני הכבוד ודפח"ח. וכן מבואר להדיא בתרגום על הפסוק (שיר י"ב-י) עד שיפוח היום ונסו הלללים ע"ש.

ולבאורה יש להצין למה נענשו תיכף בהסרת ענני הכבוד דייקא. ונראה על פי מה שכתוב צבני יששכר (תשרי י-י) דענני הכבוד הם שרביטו של המלך, כדכתיב ויכס הענן וכו' מלא את המשכן (שמות מ-לז), וכן כתיב צבנין בית עולמים צימי שלמה (מלכים א ח-י) והענן מלא את בית ה' אז אמר שלמה ה' אמר לשכון בערפל, וכן כתיב ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלקים (שמות כ-יא),

ושהוא סימן על סליחת יום הכיפורים ע"ש.

ולפי דבריו יש לומר זמה דאיתא בגמרא (ערכין ג.) הכל חייבים צוקה כהנים לויים וישראלים, ופריך עלה פשיטא, אי הני לא מחייבי מאן מחייבי, ומשני כהנים איצטריכא ליה וכו' ע"ש. ולפי דברי החתם סופר שבחטא העגל פלט הענן כל החוטאים, והרי שבט לוי לא היה נכלל בהחטא, וכמו שנאמר עליהם (דברים לז-ט) האומר לאציו ולאמו לא ראימו וגו' כי שמרו אמרתך, ואם כן מהם לא נסתלק הענני כבוד לעולם, ושפיר הוי אמינא שכהנים ולויים פטורים מן הצוקה, על כן קא משמע לן הכל חייבים צוקה כהנים לויים וישראלים.

ודהיבם יש לומר, כי שבט לוי מחמת גדול אהבתם לישראל לא יכלו ליהנות ממה שהמה מסובצים בענני הכבוד, צראותם שהכלל ישראל המה עומדים מצחוץ. וכמו שפירשו (ירושלמי תענית ג-א) לא שמחתי בתקלת חברי, שבשעה שהיה תקלה אלל חברי לא יכולתי לשמוח בשמחה שהיה אללי בציתי. ורק כשחזרו ענני הכבוד לכולם, אז נהנו גם הלויים ממנה, על כן גם הם חייבים צישיבת סוכה, זכר להנחת ושמחת הענני כבוד שחזרה גם להם. ועל כן הדין צוקה, כל האזרח בישראל ישבו צוקות (ויקרא כג-מב),

פליגי רבי אליעזר ורבי עקיבא, דרבי אליעזר סבירא ליה כרבי יהודה דזומן שאין אחס נוהגין מנהג צנים אין הם קרויין צנים, וממילא נסתלקו הענני כבוד בחטא העגל, וחזרו ציום ט"ו תשרי, על כן בא הזכרון למחילת העונות שנתהוה אז, שחזרו הענני כבוד. אלל רבי עקיבא סבירא ליה כרבי מאיר דצין כך וצין כך קרויין צנים, ולא נסתלקו הענני כבוד בחטא העגל, ולא נקבע על זה חג צט"ו, על כן סבירא ליה דפירושא דקרא הוא סוכות ממשי.

אך המפורשים העירו על דברי הגר"א, דהרי מקרא מלא נאמר (נחמיה ט-יח) אף כי עשו להם עגל מסכה וגו', את עמוד הענן לא סר מעליהם ציומם להנחותם צהדרך, ואת עמוד האש צלילה להאיר להם ע"כ. הרי דלא הוסרו ענני הכבוד גם צשעת החטא. והנה צדרשות חתם סופר (לשבת שובה כט.) כתב כדברי הגר"א באופן קצת שונה, דהגם דהענני כבוד היה חופה על ישראל גם אחר החטא, מכל מקום הענן פלט החוטאים, וכמו שנאמר (דברים כה-יח) ויזנב צך כל הנחשלים, וצרש"י חסרי כח מחמת חטאם שהיה הענן פולטן ע"ש. וכשנגמרה נדצת המשכן נגמרה סליחת יום הכיפורים, וקלט הענן אותם שכבר פלט, ועל כן יושצין צסוכה זכר לענני הכבוד שקלטם,

ומזזה יש ראייה לדברי רבי עקיבא
 דישיבת סוכה הוא זכר לסוכות
 ממש, ולדעת הרוקח היתה זאת צשנה
 האחרונה קודם כניסתם לארץ, ואם כן
 אי אפשר ללוות צמדצר צשנה
 הראשונה ליצצ צסוכה זכר לנס
 שנתהוה רק כארבעים שנה אחריו. ויש
 לומר דאין הכי נמי ענא מלות 'חג
 הסוכות', גם לדעת רבי עקיבא היא
 לזכר ענני הכבוד, וזה היה תיכף
 כשנכנסו למדצר. ורק על הוספת חיוב
 ישיבת סוכה, על זה אמר רבי עקיבא,
 דכיון שלא נטווו עלה עד כניסת
 הארץ, על כרחך שזהו זכר לסוכות
 ממש שהיתה צימים האחרונים צמדצר
 צמלחמת סיחון ועוג. - ויש לומר
 שגם מלות לקיחת ד' מינים לא נטווו
 צמדצר, צמקום שאינו גדל גם אחד
 ממינים הללו, על כן לא נחייבו עלה
 רק צציאתם אל ארץ נושבת, צאספכס
 מצבואת הארץ.

*

ובספר עבודת הגרשוני (מצנן אחי
 הגר"א) על שיר השירים (ג-ד)
 כתב צאופן אחר קצת, וז"ל שמעתי
 מדודי הגאון הסייד מווילנא הטעם
 מה שמלות סוכה הוא צט"ו לחדש
 השביעי וכו', ששורש הטעם של מלות
 סוכה הוא, על מה שחזר הקצ"ה
 ונתרנה לשכון צתוך צני ישראל, ולא
 למסור אותם למלאך, כמו שאמר

שראויין כל ישראל ליצצ צסוכה אחת
 (סוכה מ.), להורות על חשיבות האחדות
 שכולם יצבו יחד, שזה חזר לישראל
 צט"ו צתשרי, שכולם כאחד יצבו צענני
 הכבוד.

*

והנה צהתורה הקדושה נאמרה
 מתחלה ה'חג' של סוכות, ושז
 צפרשה שאחריה נאמרה מלות 'ישיבת'
 סוכה, שאמר הכתוב (ויקרא טג-לד) דצר
 אל צני ישראל לאמור, צחמשה עשר
 יום לחודש השביעי הזה 'חג הסוכות'
 שצעת ימים לה' וגו'. ומסיים עלה
 אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם.
 ושז מתחיל מחדש, אך צחמשה עשר
 יום לחודש השביעי צאספכס את
 תצואת הארץ, תחוגו את חג ה' שצעת
 ימים וגו', ולקחתם לכם ציום הראשון
 פרי עץ הדר וגו', צסכת תצבו שצעת
 ימים וגו'. הרי שהמתין הכתוב ללוות
 על ישיבת הסוכה רק אחר שהשלים
 ציווי המועד של חג הסוכות. ופשטות
 הכתובים מורה, דצמדצר לא נטווו רק
 חגיגת שצעת ימים חג הסוכות, צלי
 חיוב ישיבת סוכה, וצחמשה עשר יום
 לחודש השביעי 'זהה', אין כאן אלא
 'חג' הסוכות. ורק צחמשה עשר יום
 לחודש השביעי 'צאספכס את תצואת
 הארץ', שזה היה כצר אחר כניסת
 הארץ, אז ניתוסף מלות צסוכות תצבו
 שצעת ימים.

ויש' לומר דלכך תיבת 'סוכה' עולה כמספר 'מלאך', וכמספר שם הו"ה אדני', להורות כי שורש מצוה זו לזכור מה שאחר החטא נמסרו מתחלה לידי מלאך, ובסופו כשנתרצה נמסרו תחת זלל דמהימנותא הו"ה אדני' ז"ה.

*

ובספר בני יששכר (תשרי ט-י) כתוב, נוהגין לומר בתפלת נעילה, יחציאנו אל ידו תחת כנפי השכינה. והוא לפלא צעני, כי תחת כנפי השכינה הוא רק נשמות הגרים, מה שאין כן נשמות ישראל הם על כנפי השכינה (וזה"ק ט"א יג.). ושאלתי את פי כבוד מחותני הרה"ק המקובל מהר"ה [מזידיטשוב] זוק"ל, ואמר שנוכל לפרש הכוונה על זלל הסוכה, אשר מצוה אחר יום הקדוש זילל דמהימנותא ע"כ. אמנם הא גופא קשיא, למה נצטוינו בצוכות לחסות תחת כנפי זלל השכינה, הא מעלת ישראל הוא שהם שוכנים למעלה מזלל כנפי השכינה ולא תחתיו. ועיין בספר דברי תורה (מהדורא ז' אות סה) שהעיר שלא לומר צנוסח א-ל מלא רחמים, המלא מנוחה נכונה וכו' תחת כנפי השכינה, רק לגר, אבל לישראל צריך לומר 'על' כנפי השכינה, כן כתב בעל הזני יששכר בכתב ידו (על הזוה"ק ה"ג). אך כתב דבספר קהלת יעקב (ערך כנפי השכינה) כתב לומר

בתחלה (שמות כג-כ) הנה אנכי שולח מלאך לפניך, רק שהשכינה תהיה תמיד צמוכס ולישז צללו. והתחלת חזרת השכינה לישראל היה בט"ו בתשרי, כי ציוס הכיפורים ירד משה מן ההר, להגיד לישראל שזוה ה' לעשות המשכן ולשכון בתוך בני ישראל לעולם, ולא יסור מהם לעולם, כמו שכתוב (ויקרא טז-יז) השוכן אתם בתוך טומאותם. וציוס המחרת יוס הכיפורים צוה להציא נדבות המשכן, וציוס י"ג וי"ג הציאו נדבות, וציוס י"ד הכריזו שלא יציאו עוד, וציוס ט"ו התחילו לצנות המשכן, וחזרה השכינה על ישראל, ועל זה צוה ה' לעשות את חג הסוכות בט"ו לחדש השניעי, על שם שזכינו לישז תחת כנפי השכינה, וזה הוא ענן הכבוד, שחזרה השכינה על ישראל ע"כ.

וביאור הדברים כי מיציאת מצרים ולהלכה כתיב, וה' הולך לפניכם יומם צעמוד ענן וגו' (שמות יג-כ). ועל ידי חטא העגל אמר ה' הנה אנכי שולח 'מלאך' לפניך לשמרך בדרך. ואמר ה' למשה, ועמה לך נחה את העם וגו', הנה מלאכי ילך לפניך וגו' (שם לג-לד). ומשה ביקש רחמים, אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה (לג-יז). ואחר שנתרצה ה' על חטא העגל ציוס הכיפורים, צוה לו על עשיית המשכן, ועשו לי מקדש ושכנתי צמוכס (כה-ח), שישרה שכינתו ציניהם.

וּמְבוֹאָר מִזֶּה כִּי הַמִּלְאכִים הֵם
מִתַּחַת כִּנְפֵי הַשְּׂכִינָה, וְאִם
כֵּן מִתְחַלֵּה כְּאֲשֶׁר אָמַר ה' הֲגַה אֲנִי
שׁוֹלֵחַ מִלֶּאֱךָ לְשֹׁמֵרְךָ, יִשְׂרָאֵל יֵהִי
מוֹנֵהגִים עַל יְדֵי מִלְאָךְ, אִם כֵּן גַּם
הֵם יֵהִיוּ מִתַּחַת כִּנְפֵי הַשְּׂכִינָה, וְרַק
כְּשֶׁנִּתְרַצֶּה ה' שֶׁהַשְּׂכִינָה יֵהִי עִמָּהֶם
תְּמִיד, מֵאִזּוֹ נִתְעַלּוּ לֵהִיּוֹת עַל אֲבֵרֹתָ.
וְכִיּוֹן שֶׁשׁוֹרֵשׁ הַסּוּכָה צָח לְהוֹרֹת
שֶׁבִשְׁעַת הַחֲטָא יֵרְדוּ מִמִּדְרֵיגַתָּם לֵהִיּוֹת
מוֹנֵהגִים עַל יְדֵי מִלְאָךְ, שֶׁהוּא תַּחַת
כִּנְפֵי הַשְּׂכִינָה, עַל כֵּן צָח מִנּוֹת סוּכָה
לִישֵׁב תַּחַת זֵילָא דְמַהִימְנוֹתָא, וְרַק
לְאַחַר שֶׁנִּתְרַצֶּה אִזּוֹ צָאנוּ חוֹרָה
לְמִדְרֵיגַתֵּינוּ לֵהִיּוֹת לְמַעְלָה מִכִּנְפֵי
הַשְּׂכִינָה.

*

וְאִוְרֵי יֵשׁ לֹמַר צִטְעַם יִשְׂרָאֵל אִינֵם
תַּחַת כִּנְפֵי הַשְּׂכִינָה עִם
הַמִּלְאכִים, אֲלֵא לְמַעְלָה מֵהֶם, כִּי
זֵהִיּוֹת שְׂאֵדָם אִין זְדִיק צָרָךְ אֲשֶׁר
יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יִחַטָּא (קֹהֶלֶת ז-כ),
וּבַמִּלְאכִים כְּתִיב (שְׁמוֹת כג-כד) הַשֹּׁמֵר
מִפְּנֵיו וְשָׁמַע בְּקוֹלוֹ אֵל תָּמַר זֹו, כִּי
לֹא יֵשׁ לְפִשְׁעֵכֶם, וּצְרָשִׁי אִינוּ מְלוֹמַד
בְּכָךְ, שֶׁהוּא מִן הַכֹּת שְׂאִינָן חוֹטְאִין
ע"כ. וּמִזֵּינוּ בַּמִּלְאכִים שֶׁהֵם מַעֲכֹזִים
לְפַעֲמִים שֶׁלֹּא יִתְקַבֵּל תְּשׁוּבַת צַנִּי אֲדָם
לְמַעְלָה, וְכִמוֹ שֶׁדִּרְשׁוּ (פְּסָחִים ק"ט). מֵאִי
דְכִתִּיב (יִצְחָקָל א-ח) וְיָדֵי אֲדָם מִתַּחַת
כִּנְפֵיהֶם, יָדוֹ כְּתִיב, זֶה יָדוֹ שֶׁל הַקַּבָּ"ה

זֶה שֶׁכִּבְּזָה הַמִּצְוָה מִנּוּחָה נְכוֹנָה 'תַּחַת'
כִּנְפֵי הַשְּׂכִינָה ע"ש.

וְצִרְאָה דֵּהֵנָּה הַכְּתוּב אֹמֵר, כְּנֶשֶׁר
יַעִיר קָנוֹ עַל גּוֹזְלָיו יִרְחַף,
יִפְרוֹשׁ כִּנְפָיו יִקְחֵהוּ, יִשְׂאֵהוּ עַל
אֲבֵרֹתָ, ה' דָּדָּ יִנְחֵנוּ וְאִין עִמּוֹ אֶל-
נְכַר (ב-א). וּצְרָשִׁי הַנֶּשֶׁר כְּשֶׁבִיא לִיטְלֵן
מִמְקוֹם לְמִקוֹם, אִינוּ נוֹטֵלֵן צְרַגְלָיו
כְּשֶׁאֵר עוֹפוֹת, לְפִי שֶׁאֵר עוֹפוֹת
יִרְאִים מִן הַנֶּשֶׁר שֶׁהוּא מַגְבִּיהַ לְעוֹף
וּפּוֹרַח עֲלֵיהֶם, לְפִיכֵךְ נוֹשֵׂאֵן צְרַגְלָיו
מִפְּנֵי הַנֶּשֶׁר, אֲבָל הַנֶּשֶׁר אִינוּ יִרֵא אֲלֵא
מִן הַחֵץ, לְפִיכֵךְ נוֹשֵׂאֵן עַל כִּנְפָיו,
אֹמֵר מוֹטָב שִׁיכְנֵם הַחֵץ צִי וְלֹא יִכְנֵם
צַנִּי, אֵף הַקַּבָּ"ה וְאֵשֶׁא אֲחַכֵּם עַל
כִּנְפֵי נֶשֶׁרִים (שְׁמוֹת י"ז-ד), כְּשֶׁנֶּסְעוּ מִצְרַיִם
אֲחֵרֵיהֶם וְהַשִּׁיגוּם עַל הַיָּם, הִיוּ זֹרְקִים
זֵהֶם חַיִּים וְאֲבִנֵי צְלִיטְרָאוֹת, מִיד
וַיִּסַּע מִלֶּאֱךָ הָאֱלֹהִים וְגו' וַיִּבֵּא בִּין
מַחֲנֵה מִצְרַיִם וְגו' (שֵׁם י"ז-ט) ע"כ.
וְכַתּוּב בְּתַפְאֵרַת יְהוֹנָתָן (שֵׁם) לְפָרֵשׁ, כִּי
הַגִּרִים הֵם תַּחַת כִּנְפֵי הַשְּׂכִינָה, וְיִשְׂרָאֵל
לְמַעְלָה, וְזֶהוּ יִשְׂאֵהוּ עַל אֲבֵרֹתָ,
לְמַעְלָה מִכִּנְפֵי הַשְּׂכִינָה. וְהַעֲנִין הוּא,
כִּי לְמַטָּה מִכִּנְפֵי הַשְּׂכִינָה יֵשׁ גַּם
מִלְאכִים, וְיִשְׂרָאֵל אִין לְהֵם עֶסֶק עִם
מִלְאכִים, וְלִכְךָ הֵם לְמַעְלָה מִכִּנְפֵי
הַשְּׂכִינָה. וְזֶה שֶׁאָמַר ה' דָּדָּ יִנְחֵנוּ,
וְלִכְךָ הֵם לְמַעְלָה מִכִּנְפֵי הַשְּׂכִינָה 'עַל
אֲבֵרֹתָ'. וְכִיִּים הַכְּתוּב 'וְאִין עִמּוֹ אֶל-
נְכַר', הֵיינוּ גִרִים הַצָּאִים מֵאֶל-נְכַר,
שֶׁהֵם לְמַטָּה מִכִּנְפֵי הַשְּׂכִינָה ע"כ.

מיתמן. וכמו כן קודם ירדתן לעולם הזה, איתא צוה"ק (ח"ג כ"ט:) כל הנשמות גזרות מתחת כסא הכבוד ע"ש. ויש לומר דתרווייהו אמת, כי שורש נשמתן של ישראל הם מתחת כסא הכבוד, אך בשעה שהנשמה יורדת למטה לעולם הזה, אז חלק נשמה הזו למעלה, הקצ"ה נותנה למעלה מכנפי השכינה, כי בחיותו צחוק הגוף שעלול לחטוא, אי אפשר לה להשאר במקום שהמלאכים שוכנים שלא יקטרגו על תשובתו, על כן אז נותנה ה' למעלה מאברתו, שלא יוכל החץ ליכנס בהם. אבל אחר מותו, שנעשה חפשי מן המלות, ואין עוד מקום לחטוא, אז אין מן הצורך להעמידו למעלה מכנפי השכינה, והמלא מנותה נכונה תחת כנפי השכינה, שהם גזרות תחת כסא הכבוד.

שהיא פרושה תחת כנפי החיות כדי לקבל בעלי תשובה, מפני מדת הדין [שמקטרגת ואומרת לא תקבלם, והוא מקבלם בסתר] ע"כ. על כן מעלה ה' נשמותיהם של ישראל למעלה מכנפי השכינה, במקום שאין המלאכים יכולים ליכנס, שלא יוכלו לקטרג עליהם. וזה דומה להגשר שנושא את בניו על כנפיו, שלא יוכל החץ ליכנס צניו.

והנה בגמרא (שבת קנ"ג:) איתא, רבי אליעזר אומר אומר נשמתן של נדיקים גזרות תחת כסא הכבוד שנאמר (שמואל א' כ"ה-כ"ט) והיתה נפש אדוני נרורה בצרור החיים ע"כ. וכן הוא במדרש תנחומא (פרשה ו') נשמת האדיק הגנוזה ומנוחת תחת כסא הכבוד ע"כ. ואם כן מצוה להדיח שהנשמות הם תחת כנפי השכינה לאחר

שלי"ם שבת חוה"מ"ם תשע"ו לפ"ק

קללה הם, משל] לעבד שבא למוג כוס לרבו, ושפל לו קיתון [של מים] על פניו ע"כ. וציאר הגר"א מווילנא ז"ל כי ראש השנה עד יום הכיפורים המה ימי דין, והגזרות והדינין גזברים, ואחריהם ימי החג, צמלות לקיחת הלולב ושיבת הסוכה, מקבלת החסדים וממזגים הגזרות, והימים

בסבת תשנו שבעת ימים וגו', למען ידעו דורותיכם כי צסוכות הושפתי את בני ישראל וגו' (ויקרא כ"ג-כ"ד). הנגינה היא 'זרקא מונח סגול מונח רביעי', ובדאי דטובא גניז ציה. ונראה דאיתא צמשנה (סוכה כ"ז:) ירדו גשמים וכו', משלו משל למה הדבר דומה [גשמים היורדים צחג קימן

נרמזו בהנגינה, זרקא מונח סגול, הסגול יש בה שלשה נקודות רומז על שלשה חלקים, ויש לשפוך על רובע יין שלשה חלקים יין, וזה מונח רביעי, יעמוד הכוס על רביעית, שהם ממוזג שלשה חלקים מים והרביעית יין, שזה תכלית ישיבת סוכה למתק הגבורות, כעצד שצא למזוג כוס לרצו.

אך ידועים הם דברי הרמב"ם
 בפירוש המשניות (שם) שכתב, וירידת הגשמים 'בתחילת הסוכות', רמז כי ה' אינו מקבל מעשיהם צרפון ע"כ. וכתוב בצמרי אמת (ליקוטים ע:) דסברא היא דזה קאי רק על תחלת הסוכות, דכיון דתחלתו היה טוב מדלג שפכו על פניו, מה לי אם אחר כך ירד גשם. וכן מצינו (ברכות לד:) גבי המתפלל וטעה סימן רע לו, דאמרינן עלה דהיינו דוקא כשטעה באבות, בתחלת התפלה ע"כ. ויש אומרים דגם זה לא נאמר אלא בצרף ישראל, שאינו זמן גשמים, אבל בחוץ לארץ שהוא זמן ירידת גשמים, והרי גדול יום הגשמים (תענית יז), אינו רומז לסימן קללה.

ובציינו בהכנה גדול ציוס הכיפורים שהיה מתפלל תפלה קצרה בצית החילון (יומא עב:). ואמרו (שם עג:) דעיקר תפלתו היתה על הגשמים, שתהא שנה זו אם שחונה [חמה] תהא גשומה וכו', ולא תכנס לפניך תפלת

הללו הם ימי רחמים להמתיק הדינים ה"ל. [ובזרע קודש (לסוכות טו:) כתב, כל ה'אזרח' ישראל, בגימטריא 'גבורה', כשמתעורר ח"ו איזה גבורה על ישראל, 'ישבו' פירוש ימתיקו (מלשון (ישעיה ל-טו) בשוזה ונחת), שיומתקו כולם 'בסוכות' ע"כ.

אמנם צרדת הגשמים המכריחים לבטל מצות הסוכה, הנה זה עד נאמן כי הוא יתברך אינו חפץ ח"ו לפשר הדינין, כי אם שישארו בתוקפם ובגבורתם כאשר היו. והנה 'כוס יין' רומזת על הגבורות, כו"ס בגימטריא חלקיים, ויין היא גבורה (וזה"ק ח"ג ד.ד), ומים היא בחינת חסד (שם ח"ג מא.), וזהו מציגת היין במים להמתיק הגבורות. וזהו ענין המשל לעצד שצא למזוג כוס לרצו, היינו לבטל הגבורות, והאדון שפך לו הקיתון של מים על פניו, רצה לומר שאינו רוצה בהמזיגה, אלא שישאר היין שהם הגבורות בלא מיתוק ע"כ.

ופדר המזיגה מבואר בגמרא (שבת ע"ב) כוס של ברכה צריך שיהא בו [יין חין] רובע של רביעית הלוג, כדי שימוזגנו [במים, שלשה חלקים מים ואחד יין] ויעמוד על רביעית ע"ש. אם כן המזיגה היא לשפוך על רובע יין שלשה חלקים מים, ואז נמתק היין וראו לשמות ולהתענג בו. וכיון שהסוכה היא מציגת הכוס, על כן

'עוצרי דרך', שכבר עזרו חודש ללול הנרמזת 'דך', והוה שהתפלל שלא תכנס לפניך תפלת 'עוצרי דרכים', שהגם שכוונתם רצויה שיוכלו לאכול בהסקוה, מכל מקום גדול יום הגשמים יותר, שלא יכנס תפלתם לפניך.

ובאמת הפליגו חז"ל בגודל החסד של יום הגשמים, שהוא יותר מתחיית המתים, ומיום שניתנה בו תורה, וכיום שנבראו בו שמים וארץ (תענית טו). ואדרבה מירידת הגשמים בשאר ימי החג ניכר גדול אהבת ה' לעמו ישראל. שהגם שהקב"ה מקבל תענוג עצום ונחת רוח הוא לפניו, אלפי רבבות המנצות שישראל מקיימים במנחת סוכה, אף על פי כן הוא מוותר על תענוג, כדי להשפיע חיים להעולם בהגשמים. והוה קימן אהוב אמתו, שמוותר על טובתו כדי שיוכל להטיב לאהביו.

והנה חג הסוכות נקרא בשם 'חג האסיף' (שמות כג-טו). ובסופו ניתוסף עליו יום 'שמיני עצרת' שהוא רגל בפני עצמו (סוכה מט). ויש לומר על פי מה שראיתי מוצא בשם ספר ברכת טוב (הקדמון) פרשת אמור, שכתב לברך ענינו של חג הסוכות שבעת ימים, דכמו שיש חיוז נתינת תרומה מתבואות הארץ, ומדה צינונית הוא אחד מחמשים (תרומות ד-ג), כן יש ליתן תרומה מימי השנה, ועל כן אחד

עוצרי דרכים [מתפללים שלא ירדו גשם] ע"כ. ופירש הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר ז"ע הענין דניתן תפלה זו להכהן הגדול דייקא ציוס הכיפורים, כי אדם העוצר בדרך, יש לו עינוי וטורת, והמטר מתחיל שטף, וחוללים המים בתוך וארו, והוא מוציא אנהה מלבו, הרי אנהתו ותפלתו מקרצ לב צוקעת רקיע, והמטר יפסיק מיד. ואין לך תפלה בעולם שמוכל לעמוד נגד זה, רק תפלת הכהן הגדול ציוס הקדוש צהיכל הקודש, זה יכול לעמוד נגד אנהתם ותפלתם של העוצרי דרכים ודפח"ח.

ולענינינו יש לומר, שהיה כולל בתפלתו שגם צמחך ימי סוכות (אחר ליל ראשון), שישראל רוצים לישב בסוכה והגשם מעכבן, שלא יכנס תפלתם בשעה שהעולם צריכין לגשם. והוא על פי מה דאיתא בשם האר"י ז"ל על הכתוב (ישעיה מג-טז) הנותן צים דרך, זה אלול, דיש לכויץ צחודש הזה שם יצ"ק, היואל מפסוק (תהלים כ-י) 'ענינו ציוס ק'ראנו, ומנהראשי תיבות (שם כ-ג) 'יענך ה' ציוס ל'רה, שהוא עולה כמו השלש שמות הוי"ה אדניי אהיה. ושני פעמים יצ"ק הוא בגימטריא דר"ך. וכן שם הוי"ה צמילואו ס"ג, ואהיה צמילואו קס"א, בגימטריא דר"ך ע"כ. (הוצא צערוגת הבשם פרשת ראה על הפסוק עשר תעשר). ואם כן חודש תשרי שבהם ימי הסוכות, המה

בן מאה ועשרים שנה צמות, ומצואר
 בספרים הק' (ספר הגלגולים פרק טו, צפנת
 פענת חדש ערך משה אופן ה') דשית אלפי
 שנין הוי עלמא (סנהדרין ע"ט), ומשה היה
 תרומתו של עולם, ותרומה צמדה
 צינונית הוא אחד מחמשים, וזה עולה
 ק"כ שנה, לכן היה חי מאה ועשרים
 שנה, דהוא אחד מחמשים ע"כ. ונראה
 דזהו שאמר הכתוב (שם לג-כ"א) וירא
 ראשית לו כי שם חלקת מחוקק ספון,
 כי תרומה נקראת 'ראשית' דגנך (דברים
 י"ז-ד), וזהו וירא ראשית לו, שמשה
 היא הראשית מן העולם, וזה ניתן
 ללמוד ממימתו, כי שם חלקת מחוקק
 ספון, שמשנות ימי חייו אלו רואים
 שזהו חלקו, שניתן תרומה על ימות
 העולם. וזה נרמז בהתחלת התורה,
 בראשית ברא אלקים (ב-ב), ובמדרש
 (ב"ר א-ז) בזכות משה שנאמר וירא
 ראשית לו ע"כ. וראה על זה, דהא
 משה תרומתו של עולם, ששנותיו היו
 אחד מחמשים מימי העולם. כי
 'בראשית' אותיות 'ברא שית', דשית
 אלפי שנין הוי עלמא (פענת ח"א). וגם
 בפסוק בראשית יש שית אלפין,
 להורות על זה (ילקוט ראובני בשם סודי ח"א),
 ואם כן שנותיו של משה הם תרומה,
 ומזה ראה כי 'בראשית', בשביל משה
 שנקרא ראשית, נברא העולם.

והנה דברי אליהו להגר"א (פרשת
 ברכה) כתב לבאר מה שנאמר
 צמיתת משה, ויבכו בני ישראל את

לחמשים שנה הוא יובל, וקדשתם את
 שנת החמשים שנה (ויקרא כ"ג). וכמו
 כן בכל שנה, ניתן לנו חג הסוכות
 שבעת ימים תרומה מימי השנה, כי
 בשנה יש חמשים שבועות, וזה ה'
 ששבע אחד יהיה לה' בהסוכה, כי
 הסוכה הוא דייקא מדבר שאינו מקבל
 טומאה, כדי שלא יהיה לסוכה
 דמסאבא חלק כלל בישראל בזאת
 השבוע, ולהיות כולו קודש לה'.

וכתב דמטעם זה היו ישראל צמדבר
 ארבעים שנה, כי שני אלפים
 שנה היתה העולם תוהו וקודם שניתנה
 תורה (סנהדרין ע"ט), ולא קיימו אז מלות
 סוכה, ושלמו שני אלפים תוהו
 כשהתחיל אברהם לקיים המלות (עבודה
 זרה ט'), כי קיים אברהם כל התורה
 (יומא כ"ג), ועל כן הולך ה' את ישראל
 ארבעים שנה צמדבר בתוך ענני
 הכבוד שהוא כדמות סוכה, כדי
 להשלים זאת המנוה לכל השני אלפים
 שנה שלא קיימו זאת המנוה, ועל כן
 ארבעים שנה, כי היא חלק אחד
 מחמשים משני אלפים שנה בדקדוק
 ע"כ. ואם כן חג הסוכות היא
 התרומה שאנו נותנין מידי שנה בשנה
 מימי השנה, שימים אלו פרושים לה',
 לשהות צללא דמהימנותא ולהיות
 דבוקים בה'.

ובצינו כינא בה צמשה רבינו,
 דכתיב ציה (דברים ל"ד-י) ומשה

ממה שנכטוה, שהקדוש ברוך הוא אמר לו וסמכת את ידך, והוא עושה בשתי ידיו, ועשאו ככלי מלא וגדוש, ומלאו חכמתו בעין יפה ע"כ. ועל כרחק דבעצם היתה מדתו של משה, עין יפה, רק החטא גרם שמדדו לו שנות תרומה במדה צינונית.

וזדוהו המשך הכתובים, ומשה בן משה ועשרים שנה במומו, כי הוא תרומתו של עולם, וזהו מדה הצינונית של תרומה משנות עולם. והסיבה שלא מדדו אותו בעין יפה, אין זה בשביל שמדת משה היה מדה צינונית ולא בעין יפה, אלא 'לא כהתה עינו', לא היתה שום פגם בעינו, ועליו נאמר טוב עין הוא יבורך, אלא חטא מי מריצה גרמה לו שנחסר שלשים שנה מימי חייו. ולכן 'ויבכו בני ישראל את משה בערבות מואב שלשים יום' דייקא. והראיה כי משה בעצם היה לו עין טובה, דהא 'ויהושע בן נון מלא רוח חכמה, כי סמך משה את ידיו עליו', הרי שנהג עין טובה, שסמך שתי ידיו עליו, הגם שלא נכטוה אלא וסמכת את ידך'.

ולא עוד אלא התורה שניתנה לו מסר לכל ישראל, 'וישמעו אליו בני ישראל ויעשו כאשר צוה ה' את משה' דייקא, מה שנכטוה משה מסרה לישראל וקבלוה, הרי לנו כי עינו של משה היתה עין יפה, ולא כהתה עינו,

משה בערבות מואב שלשים יום (שם לד-ט), דלכאורה תרומה בעין יפה הוא אחד מארבעים, ולפי זה היה לו למשה לחיות עוד שלשים שנה, כי אחד מארבעים משנות העולם הוא מאה וחמשים שנה. אך איתא בגמרא (שבת נה:): 'עין לא האמנתם צי להקדישני (במדבר כ"ג)', הא האמנתם צי עדיין לא הגיע זמנכם ליפטר מן העולם. וחלולי חטא מי מריצה היו נותנים לו בעין יפה שהוא אחד מארבעים, ואז היו שנותיו מאה וחמשים שנה, לכן ויבכו עליו שלשים יום, נגד השלשים שנה שנטלו ממנו, יום לשנה ע"כ.

ולכאורה היה מקום לומר דלכן לא מדדו למשה אלא במדה צינונית, כי במדה שאדם מודד מודדין לו (סוטה ט), ואולי מדתו של משה היה רק מדה צינונית. אבל זה אינו, דהא איתא בגמרא (מדרים לז): 'דעליו הכתוב אומר (משלי כ"ג) טוב עין הוא יבורך כי נתן מלחמו לדל, דבתחלה לא ניתנה תורה [פלפולא] אלא למשה ולזרעו, ומשה נהג בה טובת עין ונתנה לישראל ע"ש. הרי מבואר דמדתו היתה בעין יפה. ומנינו כיוצא בו, כאשר נכטוה משה מפי ה', קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו, וסמכת את ידך עליו (במדבר כ"ג-ט), וכתיב אחריו (פס-ג) 'ויסמוך את ידיו עליו, וברש"י בעין יפה, יותר ויותר

לומר, דכיון דמשה רבינו כלול צו כל נשמות ישראל, ובכללות ישראל יש מדות שונות, יש גם עין רעה ויש גם עין טובה, על כן הוצרכו למדוד תרומתו צמדה צינונית.

ובבזו כן ענין ימי הסוכות נמדד צמדה צינונית אחד מחמשים, שבוע אחד מחמשים שבועות, כי כללות ישראל אי אפשר למדוד רק צמדה זו. ולכן נקרא חג האסיף, דמה שאנו נוטנין חג זה תרומה אחד מחמשים, זהו כמו שמצינו צמשה שנאסף אל עמיו (במדבר כ-ד) בן מאה ועשרים שנה צמדה צינונית, כיון שהוא כללות ישראל, כן לכללות ישראל ניתן שבעת ימים סוכות צמדה צינונית.

אבל לאמיתו של דבר, מן הראוי שישראל יפרישו לה' התרומה מימיהם בעין יפה, אחד מארבעים, ולפי זה יתוסף עוד יום ומחאה, והיינו כי מארבעים שבועות, יש שבוע אחד חג הסוכות, ונשארו עוד עשרה שבועות, היינו שבעים יום, ומארבעים יום הוי תרומה, יום שלם, ומהשלישים יום שנשארו יש עוד חצי יום, אך כיון שאי אפשר לעשות חצי יום חול וחצי קודש, על כן ניתוסף יום אחד, שמיני עזרת, שהוא גם כן קודש לה' כתרומה, יום היחוד של כנסת ישראל עם הקצ"ה, וזה צא להורות כי יש

אלה החטא גרם שנחסר לו השלישים שנה, שמדדו לו מדה צינונית. — ויש להוסיף עוד, דאיתא בגמרא (תמורה טו.) בשעה שנפטר משה וכו', נשתכחו מיהושע שלש מאות הלכות, ונולדו לו שבע מאות ספיקות וכו', צמתניתא תנא אלף ושבע מאות ק"ו וגזירות שוות ודקדוקי סופרים וכו', והחזירן עתניאל בן קנז מתוך פלפולו וכו' ע"ש. ומעתה לולי שנהג משה טובת עין בישראל למסור להם פלפולי תורה, לא היו יכולים לקיים כל מצות ה' בשלימות, שהרי נחסרו יותר מאלפים חלקים מהתורה. ורק על ידי טובת עינו של משה, החזירן עתניאל בן קנז בפלפולו.

וזדהו שאמר הכתוב ומשה בן מאה ועשרים שנה צמותו וגו', וצימתי אצלו נשתכחו הרבה הלכות מהתורה, ואף על פי כן 'ויעשו כאשר צוה ה' את משה', קיימו ישראל כל התורה כולה כמו שנצטוו משה מפני ה', ואין זה אלא מחמת טובת עין של משה שמסר פלפול התורה לישראל. וזהו ראיה שלא כהתה עינו של משה, שהיה צו טובת עין, והא דלא מדדו צמדת עין יפה, היה צמדתם של ישראל שהציאו אותו לחטוא צמי מריבה, וכמו שאמר (דברים ג-טו) ויתעצר ה' צי למענכם, ועל כן צכו אותו ישראל שלשים יום כנגד שלשים שנה שנחסרו ממנו. - אך בפשוטו יש

התרומה בשלימות גם על השלשים ימים הנותרים.

וביזון שהימים הללו הם ימי תרומת השנה, על כן יש לקדש כל מעשיו צימים הללו להיות צלל הסוכה, גם אכילתו ושתיתו ושינתו, שיהיו הימים כתרומה קודש לה'. ויש על תרומה חיוב 'משמרת תרומתי' (במדבר יח-ט), לשמרת מכל טומאה, שיהיו כל כולו קודש.

לנהוג בעין טובה ולהפריש מימיו תרומה בעין יפה אחד מארבעים. ועל כן הוא רגל צפני עצמו, שאי אפשר לכוללם עם שאר הימים, כי לאו כל מוחא סביל דא להיות צמדת עין טובה, על כן יש חג הסוכות שבעת ימים, נגד מדה צינונית לכל העולם, וניתוסף רגל צפני עצמו, להורות כי העין יפה יש לו ליתן תרומה משנותיו אחד מארבעים. ומנחה להוסיף עוד מחול על הקודש, וצוה יושלם מדת

ליל שמיני עצרת תשע"ו לפ"ק

מעלה ומוריד כדי לעזור טללים רעים (סוכה יז). ויש להצין ענינו למה אנו עושין זאת צמדה זו דייקא. וגם מה שמנענעין אותו בכל הולכה והוצאה ג' פעמים.

וגראדה דהנה בכל נישואין של איש ואשה יש כמה הדרגות, בתחלה היא האירוסין שמקדש אותה, ומאז נחשבת לאשת איש, שהיא מקושרת עם בעלה, אצל עדיין אין חיובים ציניהם. ושוב צא הנישואין, ההכנסה לחופה, שגומרת הקנין של אשה לבעלה. ומאז הבעל קונה ממנה שלשה דברים, והאשה זוכית עבור זה גם מבעלה שלשה דברים, וכמו שאמרו (כתובות מו): תקנו מזונותיה תחת מעשה

תן חלק לשבעה וגם לשמונה כי לא תדע מה יהיה רעה על הארץ (קהלת יא-ג). וצילקוט שבעה אלו שבעת ימי החג, וגם לשמונה זה שמיני עצרת ע"כ. ויש להצין למה צסוכה אמר תן 'חלק', ושוב אמר סתם וגם לשמונה. - ידוע מצדיקים שאמרו כי מראש השנה עד סוף ימי חג הסוכות הוא 'חמונה אריכתא'. ויש להצין הכוונה צזה.

וגראדה דהנה צחג הסוכות לוקחין הד' מימים ומנענעים אותה, מוליך ומציא למי שארבע רוחות שלו [מנחה זו אנו עושים לשמן], מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו וכו'. מוליך ומציא כדי לעזור רוחות רעות,

וביון שהסוכה היא הכניסה לחופה, ואז אנו מתחייבים ליתן לה' כל מעשה ידינו, וכל הפירות שלנו, וכל הנדוניא, שכל זה נכלל בכלל לעבדו בכל לצבכם ובכל נפשכם ובכל מאדכם. גם הקצ"ה מתחייב לעומתו ליתן לנו מזונות, וזה כולל גם רפואתה, לקמה חייב לרפאותה (מזונות נא.), וגם מתחייב צפרקונה, נשצית חייב לפדותה, ולסדר כל עניינינו עד אחר הקצורה, עד זיבולא צתרייתא שלמא (ברכות ט.).

והגדה הארבעה מינים רומזים להקצ"ה וכנסת ישראל (ויק"ר ב-ט), על כן מוליך הלולב שלשה פעמים למי שהשמים והארץ והארבע רוחות שלו, להורות כי צסוכות זמן כניסתנו לחופה אנו מתחייבים בשלשה דברים להקצ"ה, הלצ והנפש והמאוד, ממונינו ופירותינו ומעשה ידינו לה', אבל אנו מביאים אותו חזרה גם כן שלשה פעמים, שעבור זה ה' מתחייב גם אלינו, במזונותיה ורפואותיה ופרקונה. וזה עמנו עוזר רוחות וטללים רעים, כי הקצ"ה מתחייב צסוכות להטיב לנו צפרנסתינו ומזונותינו צהרחה.

ובעת אנו פונים מסוכה אל ביתם לישב, אנו יוצאים מהחופה ממולא מצרכות ה' שהתחייב לנו, אל יום שמיני עצרת שהוא יום היחוד.

ידיה, ופרקונה תחת פירות [שהוא אוכל מנכסי מלוג שלה], וקצורתה תחת כתובתה [הנדוניא שהכניסה לו, והוא כתובה צשטר הכתובה, והוא יורשה] ע"כ. ואחר כך צא היחוד, שמתגלה האהבה הגדולה שציינהם.

ובמוזן כן כנסת ישראל עם הקצ"ה היא צחינת נישואין של איש ואשה, אני לדודי ודודי לי (שיר ו-א), הקצ"ה כציוול הוא החתן, וכנסת ישראל כלה קרואה צנעימה, אחותי רעייתי יונתי תמתי, ובכל שנה ושנה צצוא הימים הנוראים ישראל מתקרבים לה' מחדש, ועושים תשובה על הפירוד שהיה צמשך השנה שעצנו את ה', ומתקשרים שוב צצחינת אירוסין, אמרו לפני מלכות כדי שתמליכוני עליכם. ונשלמת האירוסין ציום הכיפורים, אשר ציום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאותיכם. ואחר זה נתן לנו את חג הסוכות, שזהו ההכנסה לחופה, שהחתן מכניס את הכלה לדירתו, כן אנחנו נכנסים צסוכה צללא דמהימנותא. ושצ צא יום שמיני עצרת, יום היחוד, עשו לי סעודה קטנה כדי שאהנה ממכם, הקצ"ה מתייחד עם ישראל לצד, פר אחד איל אחד, ואז הוא הזמן שאל מה דצעי ואתן לך, כי צזמן היחוד מגודל החיבה יכולים לשאל ולקבל גם דברים שאי אפשר להשיגם צשאר זמנים.

ודרשו חז"ל (סוכה מט.) והיית אך שמח (דברים טו-יז), לרבות ליל יום טוב האחרון של חג, וכמו שפירש הגר"א ז"ל שבחג הסוכות היה לנו גם מנחת סוכה וד' מינים, אבל כעת לא נשאר לנו שום דבר, רק שמחה, לשמוח בה' אלקינו. כי בזמן היחוד אין שום דבר רק אהבה ושמחה, כן אנו כהיום, כל העבודה היא רק לגלות עומק האהבה והחיבה שיש לנו אל ה', ולשמוח בה.

ובזהו השמחה, אין זה רק שמחה גשמיית, אכילה ושתיית יין, אלא כמו שכתב הרמב"ם (ה' לזכ ט-יז) שעבודת השמחה היא, שישמח האדם בעשיית המצוות, ובאהבת האל-ל שנוה בהם, וכמו שנאמר (דברים כח-יז) תחת אשר לא עבדת את ד' אלקיך בשמחה וטוב לבב. ובשמחה זו אנו מתענמים ביום טוב האחרון של החג, לשמוח בה' ובתורתו. - יסופר על גדול אחד, שפעם בערב החג נשאל מתלמידו, כיצד מגיעים לשמחת יום טוב שהוא מצוה מדאורייתא. וענה לו 'צקידוש תדע'. וכאשר תמה השואל על התשובה, הסביר לו, הלא ישמעו אז אזניך מה שפיך מדבר, שאתה נותן שבת והודאה לצורא עולם, אשר בחר בנו מכל עם, ורוממנו מכל לשון, וקדשנו במצוותיו, ונתן לנו באהבה מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון, בהתבוננות זו מגיעים לשמחת יום טוב.

ורבינו השמחה בא אחר שישבנו בסוכה שבעה ימים, ילאנו מדירת קבע לדירת ארעי, וביאר באלשיך הק' שזה בא להורות לנו על ימי שנותינו בהם שבעים שנה, שזהו רק דירת ארעי, אנו עומדים כעת באמצע הנסיעה לדירתנו האמיתית, התקן עצמך בפרודור כדי שתכנס לטורקלין. ובהכרה זו יצוא לידי שמחה, כי החושב שמכלית האדם הוא העולם הזה, אי אפשר לו להגיע לידי שמחה פנימית. ולכן קורין בסוכות 'קהלת', כי כל זמן שאדם מקושר להבלי עולם הזה, אי אפשר לו להיות שמח כראוי, כי תמיד הוא מקנא את חבירו, והתאוה והכבוד אוכלות את לבו, ומציאו לידי עצבות. ורק כאשר מתבוננים אין שכל עיני עולם הזה הם הבלי הבליים, והוא רק מעבר להגיע לקורת רוח של תענוג העולם הבא, לסגל עצמו בתורה ומצוות, אז יוכל לבוא לידי שמחה אמיתית.

ובל' יום ויום שמוסיף לישב בסוכה מתענש אללו יותר ההכרה זו, וממילא ניתוסף לו שמחתו בה' ובמצוותיו, עד שציוס השמיני פושט עצמו מהבלי העולם לגמרי, והיית אך שמת, רק שמחת ה' ותורתו ממלאת כל לבו ומחוטו. - ולכן על ימי הסוכות נאמר תן 'חלק' לשבעה, כי לא ישיגו השגה זו תיכף ביום הראשון, כי אז לא היה צריך להמשיך

לצנים', שיחשוב כאילו היה לבוש כבר בצגדים הלצנים, ונתנו לו רשות לחזור לזה העולם ולתקן, ואז 'שמן על ראשך אל יחסר', לא יסור שמן החכמה והתורה מעל ראשו.

והנה שבע ימי הסוכות הם רומזים על ימי שנותינו בהם שבעים שנה, ואם כן צלחתו משם כבר נשלמו ימי חייו, ואף על פי כן נותנים לו רשות לחזור לציתו, והוא 'עצרת' מהימים שעברו, שעוררין אותו מהליכתו לעולם העליון, כדי שיוכל להמשיך בעבודת קונו גם אחר זה, ואז ינצל יום הזה כולו לשמחת התורה ומנותיה, לתקן עוד מה שיוכל לתקן, ובליל יום טוב האחרון, והיית אך שמח.

*

ויש לנו לזכור סיום דברי הרמז"ם (שם), ואין הגדולה והכבוד אלא לשמחה לפני ה', והיינו כי הגדולה אינו מי שזכה לעשירות מופלגת, והכבוד אינו מה שבני אדם מכבדים ומעריכים אותו. אלא מי שעומד לצדו במקומו בזויות, ומפוז ומרקד ומשמח עמו לפני ה', באהבת מנותיו ותורתו, זהו הגדולה והכבוד האמיתי, הראוי לשבח אותו.

לישב צדירת ארעי שבעת ימים, אלא בכל יום ניתוסף עליו השגה להיות הדבר קנין בנפשו יותר, ואחר שעברו שבעת ימים אלו בהתבוננות בעיני הוה, אז יוכל כבר לצאת מהסוכה, ובשמיני עצרת הוא אך שמח, שאין עניני עולם תופסין אצלו כבר מקום.

*

והנה אנו קורין היום טוב האחרון בשם 'עצרת' של חג הסוכות (ויקרא כג-לו). ויש לומר על פי מה שכתוב בדברי שמואל להרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג ז"ע (במאמרי פסח) טעם ללבישת הקיטל, בגד של מתים, צילל סדר של פסח, כדי לזייר לפניו כאילו היה כבר בעולם העליון, ועשו עמו חשבון על כל מעשה ימי חייו, ופסקו לעשות לו כפי הראוי לו, רק נתנו לו הזכירה לשוב כאן לזמן קצר כדי לתקן מעשיו, שצודאי שהיה מתאמץ ביותר להוסיף מחול על הקודש. ולכן צריך ללבוש הקיטל כאילו היה שם וצא לכאן שנית לחג עמו. ובה יהיה שמח וטוב לב ליתן שבת והודאה על שפטרו מדינו והולך לשלום, ומוסיף והולך ממדריגה למדריגה ע"כ. וזה נרמז במה שאמר שלמה (קהלת ט-ט) 'בכל עת יהיו צגדיך

ליל שמחת תורה תשע"ו לפ"ק

שאמרו שקול עקמה בשעת מיטה
היתה כקול עגלה, למה נשתנה עליה
סדרי צראשית להשמיע קול ולנעוק
כמו עגלה.

וַנְרֹאֶה כי צדאי מיכל בת שאול
שהיתה אשה גדולה ומנחת
תפלין (עירובין 15), לא זלולה ככבוד
התורה, אלא היה לה דיון בהלכה,
ולפי חשבונה עשה דוד שלא כהוגן.
כי יש לדון שהגם כי יש חיוב כבוד
התורה, הרי יש גם חיוב של כבוד
מלכות, שום תשים עליך מלך (דברים
17-18), שמהא אימתו עליך, ומלך שמחל
על כבודו אינו מחול (קידושין 33), והיא
חשבה שכבוד המלך קודמת. ודוד טען
לעומתה, כי כבוד המלכות הוא רק
בנוגע להנהגה בין בני אדם, אבל
ושחקתי לפני ה', וכנגד כבוד ה' בטל
גם כבוד המלכות.

וַבְּר דיצרנו כמה פעמים, שהיתה
לה תציעה על דוד, הלא
חשיבות העבודה היא בהנענע לכת עם
אלקיך (מיכה 1), והיה לו למלאות לבו
בשמחה עצומה לכבוד ה', אבל אין
ההתלהבות זריכה להראות החוֹנֵה, כי
רק איסתרא בלגינא קיש קיש קריא
(בבא מציעא פה:), והנהגה כזו מתאימה
רק לאחד הריקים, ולא לקדוש עליון

ודוד מכרכר בכל עוז לפני ה' וגו',
ותנא מיכל בת שאול לקראת
דוד, ותאמר מה נכבד היום מלך
ישראל, אשר נגלה היום לעיני אמהות
עבדיו כהגלות נגלות אחד הריקים.
ויאמר דוד אל מיכל, לפני ה' אשר
בחר בי מאביך ומכל ביתו, לזוות אותי
נגיד על עם ה' על ישראל, ושחקתי
לפני ה', ונקלותי עוד מזאת, והייתי
שפל בעיני וגו', (שמואל ב-7). ויש להבין
כוונת אריכות הדברים שאמר דוד, ה'
אשר בחר בי מאביך וגו', דלכאורה
אין לו קשר עם תשובתו.

וַאֲמַר הכתוב שוב, ולמיכל בת שאול
לא היה ילד עד יום מותה
(1-2). ובגמרא (סנהדרין פא.) הקשו דהא
כתיב (שם ג-ה) והששי יתרעם לעגלה
אשת דוד, ועגלה זו מיכל. אמר רב
חסדא עד יום מותה לא היה לה,
ביום מותה היה לה. ואם כי הגמרא
שם פריך על תירוץ זה, מכל מקום
במדרש (ב"ר פב-1) אמרו כן, שלשה הן
שנתקשו בשעת לידתן ומתו כשהן
חיות, רחל, ואשת פנחס בן עלי,
ומיכל בת שאול, ולמה הוא קורא
אותה עגלה, שפעת כעגלה ומתה
ע"כ. והוא פלא, אם נענשה צננים
מפני שזלולה ככבוד התורה, למה ביום
מותה היה לה בן. גם יש להבין מה

כי מצית אציק, אם ה' בחר בדור הזה כי שאני אהיה המנהיג, אינו נוגע כלל מה שאציק היה עושה, כעת יש לעשות כפי מה שעולה בדעת תורתו. ואם כן השמים היו רוצים בהתנהגותו, לא היו צוחרים אותו תחתיו.

אך יש בזה עוד, כי דוד אמר לה, שמדת הנני לכת לא נאמר רק באדם פרטי העוזר ה' לעמו, אבל המשפיע לאחרים שבני אדם למדים ממעשיו, צריך לעשות הדברים בנגלה, כדי שילמדו לעשות כמותו. ולדוגמא כל אב צביתו צריך להראות בגלוי שמחתו במצות ה', ולהראות איך לומד ומתפלל, ואיך נותן נדקה בספר פנים יפות, ומתענה בהימים שבני אדם חרדים מתענה וכו' וכו'. ומכל שכן שכן הוא צמלך ישראל שכל העם למדים ממעשיו. ואדרבה אם המלך יעמוד מן הצד, ואינו מפוז ומכרכר, אחרים ילמדו שאין להתפעל ולהתרגש מקדושת הארון והתורה שבה. וכיון שבחר צי ה' לנגיד על עמו, אני צריך להיות דוגמא וסמל עבורם, ושחקתי לפני ה', ונקלותי עוד מואת.

ובצינו בשאלו המלך שננטוה מה' ללחום מלחמת עמלק, לך והכיתה את עמלק (שמואל א 10-12), וירב בנחל וגו', ואיתא בגמרא (יומא כג:) על עסקי נחל, אמר ומה בשביל נפש

כמו המלך דוד. ואיתא במדרש (במד"ד ד-ה) שאמרה לו, כל בית אבי היו ננועים וקדושים, שלא נראה מהם לא עקב ולא גודל מימיהם וכו', ואת עומד ומגלה לבושך וכו' ע"ש. והיינו שאמרה לו כי אביה שאל לא היה מראה פנימיותו לאחרים, ותמיד היה פנימיותו מכוסה במלבוש שלא תתראה לאחרים אפילו כאצבע קטנה, ואתה לא נהגת כן.

וגראדא, כי דוד השיב לה, הן אמת שיש דיעות שונות בעבודת ה', ויתכן שאני לא נהגתי כאציק, ודעתי שונה מדעתו בענין זה. אך יסופר על הגה"ק בעל חידושי הרי"מ אשר בשעה שנתקבל להיות רבי לחסידים של גיסו הרה"ק רבי מענדל מקונק ז"ע, שינה הרבה דברים מה שהיו החסידים רגילים לנהוג מקודם. ובתוכם שהיו רגילים להתפלל בזמן מאוחר, והוא שינה הדברים להתפלל בזמנה, וכדומה. פעם אחת העיר לו חסיד אחד, איך עשה דבר כזה לשנות דבר שהיו רגילים אלל רבותיהם הקודמים, והניח אותם לנהוג כן. והשיב להם, אם היו רוצים מן השמים שיתנהגו עדיין בצמותו דרך הישן, היה משאירים לכם המנהיג הישן, ואם מן השמים נתמנה אני לפרנס עליכם, אז צריכים אתם להתנהג כפי הדרכתי ודפח"ח. (ועיין בזה בשמן ראש ח"ה פ' תל"א). ועל כן אמר דוד, לפני ה' אשר בחר

לא הקים דבר ה', וכבר אז אמר לו שמואל אם קטן אתה בעיניך ראש שבטי ישראל אתה, ולכן נענשה כעת במה שבזוהר עבודת דוד מלך ישראל.

*

וְדַהֲבִיר דרך עבודתו של שאול, שלא גילה בשרו ופנימיותו לרבים, ותמיד היה מכוסה בצבג, יש לומר דאיתא בגמרא (יומא כג:) אמר רב יהודה אמר שמואל מפני מה לא נמשכה [לאורך ימים] מלכות בית שאול, מפני שלא היה בו שום דופי [משפחה, ויתגאו המלכים היוצאים מזרעו על ישראל], דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוּדָק אין מעמידין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרשים [דופי משפחה] תלויה לו מאחוריו, שאם תזוח דעתו עליו, אומרין לו חזור לאחוריך. אמר רב יהודה אמר רב מפני מה נענש שאול [לצוא לידי דבר שעליו ניטל ממנו מלכות], מפני שמחל על כבודו [שמתחילת מלכותו מחל על כבודו, וגילה על עצמו שאינו כדאי למלוך], שנאמר (שמואל א י-י) וצני בליעל אמרו מה יושיענו זה ויצוהו ולא הביאו לו מנחה ויהי כמתריש וכו' ע"כ.

וַנְרָאָה דשני הדברים הללו עולים בקנה אחת, כי בהיות ששאל לא היה בו שום דופי, אם כן כאשר

אחת אמרה תורה הביאו עגלה ערופה בנחל, כל הנפשות הללו על אחת כמה וכמה וכו' ע"ש. ואמר הכתוב, ויאמר שמואל הלא אם קטן אתה בעיניך, ראש שבטי ישראל אתה, וימשחך ה' למלך על ישראל (שם טו-יז). והכוונה היא, כי שמואל אמר לשאול, יתכן שכלפי שמיא יש לך תירוץ על מה שעשית, אבל מה לימדת כעת את בני ישראל, שאין צריכין לקיים מצוות ה' בדיוק כמו שנצטוו מפיו, ואם קטן אתה בעיניך, הרי ראש שבטי ישראל אתה, ומוטל עליך להקים את דברי התורה בעיני העם, ולמה לא עשית כן, ולכן קרע ה' את ממלכות ישראל מעליך היום, ונתנה לרעך הטוב ממך (שם טו-כח).

וַיַּעַל כן אמר דוד למיכל, לפני ה' אשר בחר בי מאצריך, כי נכשל בענותנותו, ולא התבונן כי ראש שבטי ישראל יש לו להסתכל על נאמן מרעיתו, שלא יכשלו ממה שהם רואים בעיניהם, שהמלך עצמו לא חרד לדבר ה', ולכן לא התנהגתי כעת בהצנע לכת, כי מלך צריך להראות כבוד התורה ביתר שאת ויתר עז. ובהיות שמיכל לא סברה כן, ותצו אותו בלבה, ועבור זה נענשה שלא היה לה ילד עד יום מותה, על כן צעת זאת נפשה, הזמינו מן השמים שמהא גועה 'כעגלה', לרמוז על מעשי אציה שלמד קל וחומר מעגלה ערופה, ועבור זה

י-ד) ואמרתם ציוס ההוא, הודו לה' קראו בשמו וגו' ע"כ. וברש"י וישרנה, הרי תיבה זו אנדרוגינוס (כולל בחוסה לשון זכר ולשון נקבה), מלמד שאף הוולדות היו אומרים שירה ע"כ.

וּנְרָאָה דמטעם זה אנו מתחילין פסקוי דזמרה בפסוק זה, על פי מה שפירש כ"ק אבא מארי זל"ל בתהלים ויאמר יהושע, הכתוב (שם עג-כג) ואני צער ולא אדע בהמות הייתי עמך. הכוונה שלפעמים צעת שאדם רואה לפתוח פיו בתפלה או לעשות מצוה והוא רואה שאין לו שום הרגשה ופנימיות הלז, ואין צריך לומר שאינו מבין ויודע סודות הדברים, אז צריך לזכור כי כמו שהבהמות אומרות שירה לז' (כדאיחא בפרק שירה), אף שאין להם שכל ופנימיות הלז לזה, ומה גם להבין סודות הדברים צודאי לא, כן האדם לא יגרע מהם, וצריך לדבר דברי תורה ותפלה ולקיים מצוה ד' אפילו בלא כוונה. וזה שאמר ואני צער ולא אדע, אז בהמות הייתי עמך, אני מדמה את עצמי לבהמות הארץ, לעבוד אותך גם אז, ולא לפרוש ממך לעולם, ומיושב קושיית המפרשים למה נקט בהמות לשון רבים, (ועיין ילקוט פרשת בא רמז קפ"ט בענין שירת כלבים, וספר עשר מצלחות מערכת ב אות כ"ו) ע"כ.

וְלִבְּךָ כאשר אדם פותח פיו לומר פסקוי דזמרה, ויתכן שיחשוב

יגיע לידו נסיון של התנשאות, ותזוז דעתו עליו, אין לפניו קופה של שרצים להכניע עצמו, על כן היה חרד לעשות פעולות למען כבודו, כי חשש לבחתי רוס לבצו מאחיו. ועבור שמלכות בית שאול לא היה צו דופי, על כן מחל על כבודו, ויהי כמחריש. ולכן היה דרך עבודתו של שאול בהנע לכת, שחשש שלא תזוז דעתו עליו, אבל דוד היה קופה של שרצים תלויה מאחוריו, וגם אם תזוז דעתו לא ירום לבצו, שאומרים לו חזור לאחוריק, על כן לא חשש דוד לפזז ולרקד בכל עוז צפרהסיא צרבים.

*

וְהִנֵּה מנינו צעת שהחזירו הפלשתיים את הארון, כתיב (שמואל א' ו-י) ועמה קחו ועשו עגלה חדשה אחת, ושתי פרות עלות אשר לא עלה עליהם עול, ואסרתם את הפרות בעגלה, והשיבותם צניהם מאחריהם הציתה, ולקחתם את ארון ה' ונתתם אותו אל העגלה וגו', וישרנה הפרות בדרך וגו'. וברש"י שלקחו פרות מניקות, וגם אשר לא עלה עליהם עול, כל זה לנסיון, שאין אלו ראיות למשוך, ועוד שגועות אחר צניהם, ואם יהא כח בארון שיוליכו אותו מאליהם, נדע שהוא עשה לנו. ובגמרא (עבודה זרה כד:) וישרנה הפרות, אמר רבי יוחנן שאמרו שירה, ומה שירה אמרו, רבי יוחנן אמר (שעיה

אהבת תורה ויראת שמים, התלהבות דקדושה לכל דבר טוב, אלא תזניע פנימיותה מצנייה, אז תוצאות חינוך כזה לא יעשו פעולה לטובה שיוכלו להתגדל כראוי. על כן לא יכולים ליתן למיכל ילד צחייה, כי היא אינה מסוגלת לחנכו, אבל ציוס מותה ניתן לה ילד.

ג יש לומר כי המכבד את התורה, שכרו הוא לזכות לבנים, וכמו שמצינו בעובד אדום דכתיב ציה (שמואל ב' ו-ג) כי ברך ה' את בית עובד אדום וגו' בעבור ארון האלקים, ואיתא בגמרא (ברכות סג:) מאי היא צרכה שצרכו, אמר רב יהודה בר זבדא זו חמות [אשתו של עובד אדום] ושמונה כלותיה [שהיו לה משמונה צנייה], שילדו ששה ששה צרכם אחד, שנאמר (דברי הימים א' טו-ה) פעלתי השמיני [צני עובד אדום קא חשיב דצברי הימים, וקא חשיב תמניא, והיא תשיעית, כל אחת ילדה ששה, הם חמשים וארבע, הוסיף עליהם שמונה צנים הראשונים, הרי ששים ושנים לעובד אדום] וכו' ע"ש. וזודאי שצרכה זו כוללת צנים צני תורה, כי בלא זה אין הצנים לצרכה, וצרכה ה' היא תעשיר ולא תוסיף ע"כ עמה (משלי י-ג). וכן אמרו במשנה (אבות ד-א) כל המכבד את התורה גופו מכובד על הצרכות. וכנגד זה מיכל שזלזלה בצבד התורה נענשה שלא היה לה עוד ילד.

איך צריה שפלה ראוי לשבח ולפאר את מלך מלכי המלכים, על כן מתחילין בפסוק זה שאמרו הפרות עם וולדותיהן לכבודה של תורה, ואם הפרה יוכל לשבח את קונה, מכל שכן שהאדם שיש בו חלק אלקי ממעל צודאי שראוי לו לפאר ולרומם את ה'.

והנה מיכל צת שאול זלזלה כעת בצבד התורה, שאין המלך צריך לזאת מהכלים לפזו ולכרכר כל כך, ולא שמה אל לבה, הרי גם הפרות וולדותיה שהציאו את הארון יצאו מדרכם לכבוד התורה לומר שירה. והגם שהיו צעור, שהעגלות היו גועות אחר אמם להניק אותם, אף על פי כן נתמלאו שמחה בהחזרת הארון עד שנפתח פיהם לומר שירה, וכיון שלא למדה מיכל מוסר מזה, על כן צלצת נפשה היתה גועה כעגלה, לרמו שהיה לה ללמוד מהעגלה ואמה, עד כמה יש לשור לכבוד ה' ולכבוד התורה.

*

והטעם שלא היה לה ילד עד יום מותה, וצמיחתה נולד לה בן, כי צאמת לא היה מגיע לה עונש כזה, שהרי גם כוונתה היתה לשם שמים, שיש לעבד את ה' בהצנע לכת, אבל צמדה זו אי אפשר לחנך צנים, ואם הילד לא יראה אלל אמו

שהיא לא תוכל ליהנות ממנו, אבל ציוס מותה היה לה בן, כי זהו ברכת הצניס המגיע לדוד עזמו עבור כבוד התורה.

וזה מוסר השכל לכולנו, שיש לכל אז להראות חציבות התורה נגד בניו, שיראו איך הוא שמח ומפוז ומרקד לכבודה של תורה, ושכרו אתו מן השמים לזכות עבור זה לצניס בני תורה עוקקים בתורה ומנזתיה.

אמנם מלד השני הרי בעלה דוד מפוז ומכרכר בכל עוז, ויתר על כבודו ועל כבוד מלכותו, בעבור להרבות כבוד התורה. ואס כן צמניעת ילד מאשתו שהיתה חציבה עליו ציזתר (סנהדרין פא), הרי זה עונש גם לדוד. והרי עובד אדם גם כלותיו נתצרכו צצניס, ומכל שכן שמגיע כן לדוד עזמו שכיד את התורה צמקירת נפש, על כן לא היה לה ילד רק עד יוס מותה,

נעילת החג תשעי"ו לפ"ק

למקומו, ושוכח מהרכוש הגדול שרכש צימיס שעצרו. והנה מראש חודש אלול עד עבור ימי החג הס נ"א יוס. על כן מתחנניס ומצקשים מה', אגא ה' הושיעא נא', הושיעה לנו שכל הקנייניס הרוחנייס שרכשנו צנ"א ימיס הללו, לא תפקס השפעמס.

ובזדהג ישראל תורה, שצכניסת היום של ראש השנה אוכליס תפוח מתוק (ש"ע א"ח סימן תקפג-ה). וכמו כן צקיוס החג זורקין תפוחיס. והעינן הוא, דאיתא צגמרא (שבת פח). מאי דכתיב (שיר ג-ג) כתפוח בעני היער וגו', למה נמשלו ישראל לתפוח, מה תפוח זה פריו קודס לעליו, אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע ע"כ. אס כן התפוח מורה על מעלת

כאשר עומדיס צקיוס ימי החג יש לנו ליתן שצח והודאה לה' על הימיס הנעליס שעצרו עלינו לטובה. כל ימות השנה צני אדם מוטרידיס בעסקיהם, ואין להס זמן להתצונות כראוי על תכלית ימי החייס, על כן צרוצ רחמיו נתן לנו החודש השציעי, שדרשו עליה חז"ל (ויק"ר כט-ח) שמשובע בכל, צרכות צתוכו, כפור צתוכו, סוכה צתוכו, לולב צתוכו ע"ש. וצימיס אלו עובר על כל אחד זמניס של התעלות, עם קצלות טווצות על הימיס הצאיס עלינו לטובה.

ופירשו מה שנאמר (תהליס ק"ח-כה) אגא ה' הושיעה נא, כי לפעמיס אחר שעצרו הימיס הקדושיס, הכל חוזר

גודל ההבחינה לתורת ה', שקבלנו עלינו קיום מצותיו גם מה שלא שמענו עדיין מה רוצה לנוותינו. וכאשר נכנסים לעשרת ימי התשובה, אנו לוקחים התפוח להזכיר אותנו מה שמוטל עלינו לעשות, ואיך נריכה להיות הנהגת חיינו. ושלא יאמרו כי עמא פזיזא חנן, דאיבעי לכו למשמע אי מציתו קבליתו (סג). על כן אנו טובלים אותה בדבש, שמה שעשינו אז נעים וחביב עלינו כדבש, ועוד יותר מזה, שמתוקה מדבש ונופת לופים.

דיתבן לפעמים כשחוזרין לימי החול נשכח הקבלות טובות שעלה במחשבתנו בתחלת ימי התשובה, על כן זורקין בסימונו תפוחים, להזכיר אותנו על מה שאכלנו זאת בראשית השנה, שקבלנו אז מחדש על עצמינו עול התורה מתוך שמחה, שלא יופסק זאת להלאה, אלא גם בכניסתנו לימי החול נקח זאת עמנו, ולהרגיש כי דרכיה דרכי נועם, ואין מתוק יותר מדרכי התורה.

*

בוציבו ביעקב אבינו, ויעקב נסע סכותה. ויצן לו בית, ולמקנהו עשה סכות (בראשית לג-ד). ונראה דהנה ידוע שתר"ג מצות התורה הם תר"ג עטין (וה"ק ח"ב ט"ז), הדרכה וענה לבני אדם איך להתנהג. בכל מצוה יש רמזים שיורו להאדם כינה והשכל, להתעטף בהן בעבודתו יום יום. והעושה המצוה

בחינונית ואינו מתעמק ללמוד מהמטרה הדרכה להלאה, חסר לו משלימות המטרה. והוא כדרך האדם כשרוצה להסביר חיזה דבר, אומר עליה משל, והתכלית הוא ללמוד ממנו הנמשל הנוגע לו למעשה. כן התורה הקדושה היא משל הקדמוני (שמואל א כד-ד), בחינוניות המטרה היא משל, ללמוד ממנה דרך לעבודת ה', שהיא הנמשל. וכבר פירשנו במקום אחר הכתוב (תהלים מט-ג) אדם זיקר ולא יצין נמשל כבהמות נדמו, כאשר אדם עוסק במצות התורה שיקרה היא מפנינים, ולא יצין נמשל, לא מצין הנמשל מהמטרה, אלא עושה בחינוניות המטרה לבד, כבהמות נדמו, הרי זה דומה לבהמה שעושה מעשים בלי שכל.

בוצות החג של סוכות הם משל, מצות לקיחת ד' מינים, החינונית של המטרה היא אתרוג לולב דקס וערבה, אצל זהו רק המשל, אצל הנמשל ממנו איתא במדרש (ויקרא ל-ד) כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך (תהלים לה-ג), לא נאמר פסוק זה אלא בשביל לולב, השדרה של לולב דומה לשדרה של אדם, וההדס דומה לעין, וערבה דומה לפה, והאתרוג דומה ללב, אמר דוד אין בכל האיברים גדול מאלו שהן שקולין כנגד כל הגוף, הוי כל עצמותי תאמרנה ע"כ. והיינו שהנמשל מהד' מינים הוא, שלוקח הראשי אברים שלו, ומוליך ומציא למי שהשמים והארץ והארבע רוחות שלו (סוכה לו:), שיש לשעבדם רק לעשיית רצון קונם. הערבה

הדומה לפה, יהיה מיוחד ללמוד ולהתפלל ולהשמר מדיבורים אקורים. ההדס הדומה לעין, לייחד עיניו רק להסתכל בדברים שבקדושה, וכמו כן האתרוג הדומה ללב, לעזדו בכל לבצבס, וכל מעשיו התלוין בשדרה יהיו מיוחדים לעבודת ה'. והלוקח הד' מיניס ומנענע אותה, וחסר ממנו הרמז הטמונה בחוכה, שאחר קיום מצות הלקיחה, אין לו עוד עסק בה, חסר ממנו שלימות המצוה.

ובמו כן מצות סוכה, הרומזת שחיי עולם הזה היא רק דירת ארעי, והתקן עצמן צפרחודור כדי שתכנס לטרקלין (כמו שדברנו בליל שמיני עצרת). ויש לו לחסות תמיד בצל ה', שגם כאשר עוסק בענייני גשמיים, אוכל ושותה וישן ומטייל, תהא הכל לשם שמים. אס כן היושב בסוכה שבעת ימים, וכאשר יוצא משם הוא שוכח מה שלימד אותו המצוה, חסר לו שלימות המצוה. וזהו שאמר הכתוב (תהלים ע"ג) ויהי בשלם סוכו ומעונתו ציון, דאיתא במדרש (ויק"ר כ"ד) ומציון יסעדך (שם כ"ג), מציון מעשים שיש צידך ע"ש. ועל כן אמר, ויהי בשלם סוכו, מתי קיים מצות סוכה בשלימות, כאשר חזר לדירתו ומעונו, אז 'מעונתו ציון', שמעשיו מצויינים בעבודת ה', אז קיים מצות סוכה בשלימותה.

ולבן מצות סוכה מכוונת נגד יעקב אבינו (טור א"ח סימן ת"ז), ויעקב

הוא בחיר שבאבות (צ"ר ע"ב), כי יעקב הוא היחידי שבאבות שהאריך התורה לספר איך עזר את ה' בגשמיים, עשרים שנה בצית לבן, הייתי ציוס חכלני חורב וקרח בלילה, ושז טיפל בגידול צניו י"ב שבטי י"ה, שקידש כל שעות ימי חייו לקיים בכל דרכיו דעהו (משלי ג' ו'), שהעלה כל ענייני הגשמיים לשם שמים, שעל זה אמרו שעובד את זוראח תמיד (ש"ע א"ח סימן רל"א), וזהו העבודה המוצחרת שכל רגע מימי חייו מתעלים. ועל זה אמרו (תענית ה') יעקב אבינו לא מת, כי הזמנים שאין האדם עוסק בעבודת ה', המה נחשבים כמיטה, כי רק התורה הוא חיינו ואורך ימינו, ויעקב אבינו לא מת, לא היה אללו שום זמן בחייו שיחשב בצחינת מיטה, שהכל העלה לה'.

וזדו שאמרו עליו, ויעקב נסע סכותה, שסוכות מכוון נגד יעקב אבינו, אבל הוא לא הסתפק בישיבה בסוכה בחילוניות, אלא למד ממנה מהות פנימיות המצוה, שגם בשזבו לביתו יתנהג בכל מעשיו בצל ה', ולהצין גם הנמשל מהמצוה, ויצן לו צית', יעקב השכיל להצין שכן צריכין להתנהג גם בצית (ויצן מלשון הבנה), ולמקנהו עשה סוכות, הסמוכים אליו שלא הבינו זאת, הם עושים רק סוכות, וכאשר חוזרים להצית נשכח מהם הכל, והם המקנה שלו, כי מי שלא יצין נמשל, כצחמות נדמו.

נקמות ה'. ללכאורה הפסוק מדבר מענין דין ונקמה, ואם כן אמאי נקט שם אל-ל שהוא חסד, כדכתיב (תהלים 33-א) חסד אל-ל כל היום. ופירש, דבשני דרכים מעניש הקב"ה את החוטאים, האחד, ציפורים ודיינים קשים רח"ל. והשני, על ידי טובות וחסדים שמשפיע לחוטא תמורת עונותיו, ובהתבוננו על גדול חובותיו שהוא חייב להקב"ה, ולעומת זאת הוא זוכה לחסד אל-ל כל היום, בא החוטא לידי הכנעה ובושה, ומרגיש בטובות הללו כמדקרות חרב ויפורים קשים, עד שהיה מעדיף יותר אילו לא היה זוכה להם.

והפביר זאת במשל לאחד שחטא נגד מלך גדול, והיה אחת דמו להמית או עונש אחר גדול מאוד, אבל המלך היה רחמן וחסיד, וחפץ רק להטיב ולא לצער ולייקר שום אדם, על כן צוה המלך להכניסו לחצר המלך ולהטיב עמו מבית המלך, כי הצין המלך דמחמת חסרון ידיעה שלא ידע גדול יקר תפארת המלך עשה זאת, ואם היה מכיר מעלת כבוד המלך לא מלאו לבו לעשות ככה, ועתה כי יהיה בחצר בית המלך, יכיר שחטאו גדול ויבוש ויכלם מאוד ויכנע וישפל עד לעפר. וכאשר התגורר האיש החוטא בחצר המלך, התחיל באמת להכיר גדולת המלך, ושם אל לבו למי חטא שפל ונצוה כמוהו נגד מלך אציר רחמן וחסיד, ותחת שהיה המלך צריך להעניש אותו בעונש גדול

וזוהו שאמרו במדרש (ילקוט תמנו) זה היום עשה ה' נגילה ושמחה צו (תהלים קיח-ד), אמר רבי אצין אין לנו יודעין צמח לשמות, אם ציום ואם בהקדוש צרוך הוא, וצא שלמה ופירש (שיר 7-6) נגילה ושמחה צך, 'צך' בתורתך וכו', בעשרים ושתיים אותיות שכתבת לנו בתורה ע"ש. והיינו כי יתכן לחשוב שעיקר עבודת שמחת ה' הם צימי החג עצמו, אבל כאשר עצרו ימי החג אין לנו עוד קשר עמהם, אך באמת לא כן הוא, אלא צימים אלו לנו מרגילין עצמינו לשמח כל השנה בה' ובתורתו, והו שצא שלמה ופירש, כי אין לנו שמחים רק בהיום אשר עשה ה', אלא נגילה ושמחה צך, שזה נמשכת גם אחר שעצרו ימי השמחה.

*

בילקוטו (רמז תרנג) למח לנו עושין סוכה וגולין מבתיהם לסוכה אחר יום הכפורים, לומר לך, שכן אתה מואל צראש השנה יושב הקדוש צרוך הוא צדין על צאי העולם, וציום הכפורים הוא חותם את הדין שמא יאל דינן של ישראל לגלות, ועל כן עושין סוכה וגולין מבתיהן לסוכה, והקב"ה מעלה עליהם כאילו גלו לצבל ע"כ. ויש לומר צוה עוד על פי מה שהציא בספר תולדות יעקב יוסף (פי צא אות יא) דברי הבעש"ט הק' ז"ע (הוצא בהקדמת קול אריה אות 1), צציאור הכתוב (תהלים 77-6) אל-

הטמון בחסד זה, וזה להם נער יותר גדול מאילו נעשו ציפורים ממש ע"ה.

ובתוב בספר יגד משה (יש פרשת ראה) דהנהגה זו יתכן רק בזמן שאדם מכיר את עצמו ואת חסרויותיו, אז יכול השי"ת להענישו בטובות וחסדים, כי יכיר בעצמו שאינו ראוי להם, ויתמלא לבו נער יגון ואהבה על מיעוט מעשיו. אבל אם מחשיב את עצמו לאדם כשר, אי אפשר להשי"ת להענישו בטובות וחסדים, דאדרבה עוד יחשוב שמגיע לו כל זאת בעד מעשיו הטובים, כי לפי דעתו טוב וישר הוא, ובאופן זה מוכרח השי"ת להענישו בעונש המגיע לו בעד עוונותיו. וזהו שאמר הכתוב (ירמיה ז' לה) הנני נשפט אותך על אמריך לא חטאתי, ר"ל דייקא על אמריך שלא חטאת, על זה בא לך העונש והמשפט, דאלמלא היית מכיר ערכך באמת, היה אפשר להענישך על ידי חסד ורחמים וחסדים טובים ע"כ. (וק' כחוב בספר ולאשר אמר פרשת בלק).

ולבן אחר שעברנו את יום הכיפורים, ויתכן שזריכין עוד ליסורין למרק את החטא, מכניס ה' אותנו לתוך סוכתו, ללא דמהימנותא, שהוא כולו רחמים וחסד. וכמו שמורה שמו 'סוכה' מספר הוי"ה אדני, מוקף בארבע מחילות ד' אותיות של שם הוי"ה, להורות כי לנבוי לב גם ריבוי הברכה, יוכל למרק עונותיו. וכמו שפירש הרה"ק רבינו דוב ממעזריטש ז"ע משוך חסדך

עוד מטיב עמו, והתחיל להתחרט ולתצייש בפני עצמו. וכאשר ראה המלך שצא להכנעה וצושה, וזה המלך לקרבו ולנשאו עוד יותר, וכל מה שנתקרב יותר למלך הצין גדולת המלך ציחר שאת, וצא עוד יותר להכנעה וצושה וחרטה מעומק הלב על שמרד נגד מלך נכבד וגדול כזה אשר משלם לו טובה תחת רעה, וכל מה שהכיר יותר גדול חטאו קרבו המלך יותר והוסיף טובותיו עמו, והוא בא עוד יותר להכנעה וצושה, עד שהיה אללו הטובות שעושה עמו המלך כמדקרות חרב מגודל הבושה, והיה נוח לו יותר אם המלך היה מענישו בעונש גדול על המרתו נגדו מאשר עשה עמו טובות, כי הבושה על ידי הטובות היה לו למכאוב יותר ממאה מלקיות. וכמו כן נוקם השי"ת צרחתו וצחקתו על מי שחטא נגדו, כי על ידי שמקבל הטובות מהקב"ה תמור חטאיו בא לידי הכנעה וצושה, והטובות המה אללו כמדקרות חרב, וזה שאמר אל-נקמות ה', שהשי"ת נוקם בחסד ורחמים.

וזדו כוונת הכתוב אל-נקמות ה', שהשי"ת מקור החסד והרחמים, הוא נוקם ועושה דין צדמת אל-שהוא חסד ורחמים. ובמשיב נפש (פ' בחוקות) ציחר צוה הכתוב (תהלים עג-ה) אך טוב לישראל אלקים לצבי, דמה שהשי"ת מטיב לישראל, זה גופא הוא אלקים מדת הדין לצבי לצב, לאלו שלצם יותר מצורר ונקי, כי הם משיגים את העונש

ליודעיך אל-קנא ונוקם (בזמירות לל שצ"ק), כי לידעי ה' יוכל להיות העונש והנקמה צמה שימשוך להם ריבוי חסד, וזה יהיה להם למדקרות חרב.

וְבוֹזֵה יתבאר הכתובים, והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך, והשבות אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך ה' אלקיך שמה, ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו, ככל אשר אנכי מנוך היום אתה וצניך בכל לבבך ובכל נפשך (דברים ל-ה). ולכאורה יש להבין מה דאמר כי יבואו עליך 'הברכה' והקללה, דשלאמא הקללה מעורר את האדם ומכניעו לעשות חשבון לנפשו על מעשיו ולחזור אל אישי הראשון אשר טוב לי אז מעתה. אבל הברכה כמה פעמים מציאה יותר לריחוק מלקירוב, וכמו שאמר הכתוב (דברים ח-יג) פן תאכל ושבעת, וצמים טובים תצנה וישבת, וכסף וזהב ירבה לך, ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך, ואמרת בלבבך כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, ולמה הזכיר כאן שכאשר יבוא הברכה יציאנו זאת לידי תשובה. גם מה שאמר והשבות אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך הו"ה אלקיך שמה, הלא שם הו"ה הוא שם הרחמים, והגלות בא ממדת הדין של אלקים ולא משם הו"ה.

וְלִפְי מה שנתבאר הכוונה הוא, כי המשכילים וצרי לבב הם יתעוררו

גם מריבוי הברכה להכניע עצמם לה' על רוב הטובות שעושה עמם ה', אשר מכירין הם שאינם ראויים לכך. אבל אם יחסר ההתבוננות ההוא, אז אין עצה לעורר את האדם אלא כאשר יבוא עליו ח"ו הקללה, שבה כל אחד מכיר שיצא עליו הקצף, ומעוררו לתשובה.

*

אֲמַנִּים יש בזה עוד כוונה, כי משה רבינו אמר להם לישראל, אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם (כט-ל). וברש"י למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקלות, לפי ששמעו ישראל מאה קלות חסר שמים חוץ ממנ"ט שבתורת כהנים, הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד צאלו, התחיל משה לפייסם אתם נצבים היום, הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כלייה, והרי אתם קיימים לפני ע"כ.

וְנִרְאָה כי הנה תכלית היסורין שה' מציא על האדם, שכל אחד עובר עליו מנצבים שמעיקין אותו, וגולים את מנוחתו ושלוות נפשו, הוא כדי לעוררו להתבונן צמעשיו ולשוב אל ה', וכמו שאמר הכתוב (דברים ד-ג) צַר לָךְ וּמְצֹאֹךְ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים, ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו. ופירש בהקדמת שו"ת קול אריה (פמח טוב אות ז) שהיסורין הם טובה גדולה להאדם, ובאחרית הימים יראה למפרע,

שכל הזרות הללו היו כמציאה וטובה, 'ומצאוך', כל הדברים האלה 'צחצחית הימים', כי על ידי זה שבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו ע"ש.

אמנם לפעמים היסורין הצאים על האדם יוכלו להביא ההיפוך מתכלית המכוון, וכמאמרם (ש"י"זין מא:): דקדוקי עניות מעצירין את האדם על דעתו ועל דעת קונו, ויוכלו להביאו לידי תרעומות, ולהעלות על דעתו שאין ה' משגיח בעולמו וכדומה, וההסתר פנים יוכל להביאו עוד לידי ריחוק יותר. על כן כאשר ה' מביא על האדם זעזוע ועגמת נפש, אין מדת הדין פוגע בכל שטחי חייו, אלא משאיר לו ה' פתח של אור גם במצבו הנדכה. ולדוגמא יש נגעי אדם ונגעי צגדים ונגעי צחים, ולעולם אין ה' פוגע בצולם בפעם אחת, ללקות את האדם בגופו וגם בצגדו וגם בציתו, אלא תמיד מביא עליו רק נגע אחת, ורק אם לא מתעורר בנגע שציתו, אז מתקרב הנגע גם על צגדו, ושז פוגע בגופו. ובכל עת זר שמזדמן להאדם, רואה את צרכת ה' בשאר נקודות שצשטחי חייו, ותמיד ימצא פתח של אור להכיר שהשגחת ה' לא סר ממנו גם במצבו. ומה שמעיקין לו הוא רק כדי לעוררו לשזב אל ה'.

ובאמת גם צאותה זרה שמזדמן לו ימצא תמיד השגחה נפלאה מאת ה', ולדוגמא כאשר נלקה האדם

בחולי ח"ו, ממציא לו ה' רופא מומחה. וכאשר כרוך הדבר צהולאות רבות אשר הם יותר מיכלתו, ממציא לו ה' נדיבי לב שיישעו אותו צגופס וצממונס. וכמו כן כאשר ה' מייסרו צפרנסתו, ממציאים לו מן השמים תמיד אוהצים שישתללו עזורו ויושיעו ויעזרו לו בכל מה דאפשר. וכל זה הוא מחסד ה', כדי שיכיר שהקללה לא צמקרה צא אליו, ואין כאן הסתר פנים, אלא כאשר ייסר איש את צנו כן ה' אלקיך מייסרך. וצדרך כלל ימצא בכל מצבו חסד ה', שהיה יכול להיות הרבה גרוע יותר, וה' נוטה אליו חסד.

ואנו רואים כן צמדבר אשר עשרה נסיונות ניסו צבותינו את ה', וינא חרון אף ה' עליהם, ועס כל זאת ראו חסד ה' יוס יוס חוץ לדרך הטצע, צמן וצאר וענו, ולא הוסר מהם גם צזמן העונש. וכמו שהוכיחם הנציא (מחיה ט-ז) וימאנו לשמוע, ולא זכרו נפלאותיך אשר עשית עמהם, ויקשו את ערפם וכו', ואתה אלוה סליחות חנון ורחום ארך אפים ורצ וחסד ולא עזבתם, אף כי עשו להם עגל מסכה ויאמרו זה אלהיך אשר העלך ממזרים, ויעשו נאלות גדולות, ואתה צרחמיך הרצים לא עזבתם צמדבר, את עמוד הענן לא סר מעליהם ציומס להנחותם צהדרך, ואת עמוד האש צלילה להאיר להם וכו'. ומנך לא מנעת מפיהם, ומיס נתתה להם לצמאם, וארצעים שנה

כלכלתם צמדכר, לא חסרו, שלמותיהם לא בלו, ורגליהם לא צנקו.

וּנְרָאָה לזהו העינין מה שאמר משה לישראל, אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם (כט-ט). וברשי" למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקלות, לפי ששמעו ישראל מאה קלות חסר שמים חוץ ממ"ט שצחורת כהנים, הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם אתם נצבים היום, הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כלייה, והרי אתם קיימים לפניו, כיום הזה שהוא קיים, והוא מאפיל ומאיר, כך האיר לכם, והקלות והיסורין מקיימין אתכם, ומניצין אתכם לפניו ע"כ. והיינו שישראל צשמעם הקלות המרובות הוריקו פניהם, הלא הוצרכו מעצירין על דעתן ועל דעת קונם, ותכלית היסורין הוא רק לקרצם לעבודתו ית"ש, וצריצוי מאה קלות חסר שמים, ישיגו היפוך התכלית המכוון, ומי יוכל לעמוד באלה.

וְהַיָּשִׁיב להם משה, שכאשר יתבוננו בהקלות ימצאו בכל פעם אור של חסד ה', ומוזה יכירו שהכל היא בהשגחה נפלאה, והקלות הללו הם דומיא 'היום' שמאפיל ומאיר, גם ציום אפילה יש עתים שהאור נגלה, ואינו מאפיל כל העת, כן הם הקלות הללו, שבתוך האופל יאיר לכם, ולכן הקלות מניצין אתכם לפניו, ולא יציאו לידי ריחוק, ואתם נצבים היום כולכם לפני

הויה אלקיכם, שגם צעת שמדת אלקיכם שורה, שהיא מדת הדין, באותה זמן יש גם מדת הרחמים של שם הויה, ועל ידי זה אתם קיימים, ואתם נצבים דוגמת היום, אפלה ואורה יחד, לפני הויה אלקיכם.

וַזָּדוּ שאמר הכתוב, והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה הצרכה והקללה יחד, שבזמן הקללה ענמה תראו גם אור של צרכה, איך חסד ה' סובב האדם גם צעת הדין, לא יציאו הקלות אתכם לידי ריחוק, אלא והשבות אל לבבך בכל הגוים אשר הדיתך, גם בעומק הגלות יציא זאת לכם הרהורי תשובה להתעורר ממנה לשוב אל ה', כי הויה אלקיך שמה, שניהם יחד, מדת הדין עם השגחת ה' לרחמים, שניהם יחד יהיו עמך.

וְגַם זה נרמז צמנות סוכה, שהסכך צריכה להיות באופן שהכוכבים נראית לתוך הסוכה, שזה רומז כי ה' הוא משגיח מן החלונות ומניץ מן החרכים (שיר 3-ט), כי לפעמים ההשגחה גלויה שכל אחד רואה אותה, דוגמת המשגיח מן החלון. ולפעמים ההשגחה נסתרת דוגמת המניץ מן החרכים, שיש רואה ואינו נראה. וגם כאשר מצבו צר ודחוק יושב צדירת ארעי, אף על פי כן יש מי שמשגיח ומניץ עליו כל הזמן, ותמיד יוכל למצוא צד ממדת החסד שסובב אותו בכל עת.

* * *

ב"ה, רוב ציבור איז קובע עתים לתורה. תורה דארף דאך האבן חיזוק. היינט צוטאג ב"ה איז אין אלע קהילות דא וואס מ'לערנט א געוויסע סדר, א געוויסע שיעור. ס'איז דא וואס איז אויסגעשטעלט צו לערנען א בלאט גמרא, ס'איז דא וואס איז אויסגעשטעלט א עמוד גמרא. ס'איז א געוואלדיגע מעלה דער וואס איז זיך מתחבר צו איינע פון די שיעורים, ווייל ס'איז קובע אויף א סדר וויאזוי ער לערנט. אז ער פילט אז ער קען לערנען מער, קען ער זיך מחבר זיין צו א חבורה וואס לערנט מער, פילט ער אז ער קען נאר לערנען א קלענערע שיעור, זאל ער לערנען א קלענערן שיעור. ס'איז ב"ה היינט דא אויך שיעורים אויסגעשטעלט מיט א סדר אויף הלכה, אויסער דעם וואס מ'לערנט ש"ס. יעדער איינער וואס האט די מעגליכקייט, זאל זיך צושטעלן דערצו.

... **די** עיקר עבודה פון די שפתים ביי אונז היינט איז שיעורי תורה. יעדער איד דארף קובע זיין עתים לתורה, עס טאר נישט אדורכגיין א טאג וואס מ'לערנט נישט. מ'דארף האבן א סדר צום לערנען, מיט א חבורתא אדער אליין, וויאזוי ס'זאל נאר זיין, אבער מ'מוז האבן א באשטימטע צייט יעדן טאג צום לערנען.

עס איז היינט שוין דא אין אלע קהילות, ביי אונז אויך, א סדר פון ש"ס וואס מ'לערנט, עס איז זייער חשוב ווער עס קען מיטהאלטן דערמיט, עס איז מחייב, מ'דארף האבן א סדר אז אויב ער לאזט אויס א בלאט פארלירט ער דעם סדר, עס געט אים חיזוק ער זאל קענען אנהאלטן און ממשיך זיין יעדן טאג מיט זיין לימוד התורה. עס איז דא די מסגרת 'ושננתם', ב"ה יונגעלייט לערנען און מ'פארהערט זיך נאכדעם וואס מ'האט געלערנט. אויסער דעם וואס מ'לערנט דארף מען דאך געדענקען, דאס איז דאך דער תכלית פון תורה, אז כי ישאלך איש אל תגמגם.

אבער דער צווייטער תועלת איז אסאך טיפער פון דעם. אז א יונגערמאן דארף זיך פארהערן וואס ער האט געלערנט, דעמאלטץ לערנט ער אנדערש. דאס ערשטע מאל ווען ער זיצט ביי דעם שיעור, אדער ער לערנט פאר זיך אליין, איז אן אנדערע סארט לערנען ווי ווען ער וועט לערנען דעם בלאט, און מארגן קען ער עס פארגעסן. אויב ער ווייסט אז מארגן אדער איבערמארגן וועט ער זיך דארפן פארהערן, הייבט ער אן מעיקרא צו לערנען טיפער כדי מער צו פארשטיין, און ער מאכט זיך א סך הכל, און ער גייט איבער וואס ער האט געלערנט, כדי אז מ'וועט אים פרעגן א שאלה זאל ער וויסן

צו ענטפערן. דער קאפ איז אים אנגעפילט מיט תורה. די וואס לאזן זיך שפעטער פארהערן, ווען זיי גייען צי זייערע געשעפטן, אדער ווען זיי גייען אויף דער גאס, אדער זיצן אין שטוב, טראכטן זיי כסדר פון לערנען, ווייל ער מוז איבער'חזור'ן דעם עמוד גמרא כדי ער זאל עס שפעטער קענען, איז דעם גאנצן טאג טראכט ער אין די גמרא נאכאמאל, וואס איז געווען די קשיא פון די גמרא, וואס איז געווען דער תירוץ פון די גמרא, וואס זענען געווען די אוקימתות פון די גמרא, און ווי כאפט א נפקא מינה צווישן איין תירוץ און דעם צווייטן תירוץ, דער קאפ ליגט אין תורה.

און דאס איז זייער וויכטיג היינט, ווען מ'לעבט אין אזא טריפה'נע וועלט, ווי דער קאפ קען תיכף אוועקגיין אין פלעצער ווי מ'דארף נישט, און ער האט די תוה"ק וואס ער נעמט מיט, מיט-זיך. וואו ער גייט חזרט ער איבער וואס ער האט געלערנט, דאס טוט אים עפענען דעם קאפ, אז דער גאנצער טאג זאל אים זיין ארומגענומען מיט תורה. איז זייער חשוב ווען מ'קען זיך צושטעלן צו די חברותות וואס מ'לערנט. און מען פארהערט זיך.

*

תפלה, דאווענען, דאס איז די שפתיים - אלעס באקומסטו פונעם אייבערשטן, ס'איז נישטא קיין שום זאך וואס דו האסט אויף די וועלט וואס דו באקומסט עס נישט פונעם באשעפער. ווען באקומסטו עס, ווען דו בעסטט דערפאר! ווען דו שטעלסט זיך דאווענען צופרי, און דו דאווענסט ווי א איד דארף צו דאווענען, האסטו ערלעדיגט רוב פראבלעמען פונעם טאג ביים דאווענען. דיינע געשעפטן היינט וועלן אנדערש אויסקוקן ווען דו האסט געדאווענט פארדעם ווי מ'דאווענט נישט. א איד ווען ער דאווענט און ער בעט פונעם אייבערשטן, דארט ליגט דאך די ברכה, אָן דעם רבוש"ע קען ער דאך ממילא גארנישט טוען, ס'איז א שאד פאר יעדע מינוט וואס ער איז אינדרויסן וואס ער פלאגט זיך, אויב ער האט נישט די ברכה פונעם אייבערשטן.

דאס איז די תפלה די שפתיים, א איד דארף זיך קובע זיין דאווענען מיט כוונה. ער דארף האבן צופרי א מנין קובע ווי ער דאווענט, א מנין וואס דאווענט נארמאל, דאווענט שטאַט, מ'כאפט נישט אפ קיין דאווענען, אויב ער וועט זיך צושטעלן דערצו, וועט ער זעהן אז ער וועט ווערן אַן אנדערער מענטש. אז מ'דאווענט שטאַט, און מ'איז זיך מתבונן אין די ווערטער פון די תפלה, קלויבט מען זיך אָן א ים מיט אמונה בשעת מ'דאווענט - און דאס האלט א איד אויף די וועלט! וויסן די חשיבות פון קובע זיין עתים

לתורה, און עתים לתפלה, דאווענען ווי א איד דארף צו דאווענען, דאס איז די עבודה פון די שפתיים.

*

מ'האט גענומען די הדס, דאס איז די עינים, אקעגן די אויגן. - די נסיונות אין דעם זענען דאך איום ונורא היינט, זייט בריאת העולם איז נישט געווען אזעלכע נסיונות פאר א מענטש ווי מ'האט היינט, דורך די אלע כלים וואס איז היינט דא, מ'קען אנקומען צו ארבע כנפות הארץ. אמאל זיבעציג יאר, נישט נאר מ'האט נישט געזעהן, מ'האט אפילו נישט געוואוסט אז ס'איז דא אזעלכע זאכן אויף די וועלט, און היינט קען יעדעס יונגעלע צוקומען דערצו וואס מ'קען נכשל ווערן.

מ'דארף דאך נישט איבערזאגן, מ'האלט דאך אין איין רעדן דערפון, אז מ'האט כלים וואס האט נישט קיין הכשר אויף זיך, ס'איז נישט געפילטערט, איז ער אן עברייין! א רשע! א מומר לדבר אחד מן התורה! א איד וואס גייט ארום מיט אן אומגעפילטערטע כלי.

מ'רעדט אפילו די געפילטערטע, ווען מ'האט נישט קיין ברירה און מ'דארף עס, אבער דאס וואס ס'איז דא די גרופעס אויף דעם, דאס פירט אראפ פון אידישקייט! א גרויס חלק פון די וואס זענען יצא לתרבות רעה איז, ווייל מ'האט דארט אפגעשפעט פון תורה, מ'האט אפגעשפעט פון א מצוה, ס'איז געקומען א יו"ט וואס א איד האט אויף דעם ארויסגעקוקט און ס'איז געווען אזוי חשוב, יעדע קלייניגקייט פונעם יו"ט איז געווען הייליג אין זיינע אויגן, מיט איין ליצנות האט מען אפגעקילט אידישע שטיבער... איך זאג עס פון מענטשן וואס איך האב עס געהערט פון זיי, וואס זיי האבן פארציילט וואס זיי אליין זענען אפגעקילט געווארן. יעדער מושחת וואס איז אים איינגעפאלן עפעס א זאך אין די וועלט, האט דאס תיכף ארויסגעשיקט פאר אלע זיינע חברים און פאר אנדערע, און אפגעלאכט און אפגעשפעט. ס'הייבט זיך אן מיט א דזשאק, ס'הייבט זיך אן מיט א מצחק, מיט א קלייניגקייט, אבער יעדע מצחק איז א לשון פון עבודה זרה און גילוי עריות מיט שפיכת דמים (רש"י בראשית כא-ט), ווייל דארט ענדיגט זיך עס.

א איד טאר נישט האבן די וואטס-עפ'ס, ווי מ'רופט עס. מ'טאר נישט זיין פארבינדן מיט די אויסעווייניגע וועלט, אז ער וויל רופן קען ער אויפהייבן א טעלעפאן און רופן צו

יענעם וכדומה, ער דארף נישט וויסן אלע נייעס וואס ס'טוט זיך אויף די וועלט, ס'ברענגט אים נישט קיין טובה, ס'ברענגט אים גארנישט קיין נוצן. ממילא ווען ס'איז ער מיט זיין חבר איז איין זאך, מ'רעדט דאך אבער זיין אפען צו אנדערע מענטשן וואס זענען אזוי ווייט פון אונז. ס'איז נישטא קיין ערגערע חברותא וואס א מענטש קען זיך קונה זיין פון א שלעכטן חבר ווי אויף דעם וועג. אפהאקן און נישט האבן קיין שייכות דערמיט...! ס'איז ענקער טובה!

עטץ ווילטס בלייבן אידן, און עטץ ווילטס מחנך זיין אידישע שטיבער, ערליכע שטיבער, דארף מען וויסן אז מ'דארף זיך פון דעם אפטיילען.

*

חינוך פון קינדער - ס'איז זייער שווער היינט מיט חינוך, קוים קען מען זיך אליין מחנך זיין כל שכן די קינדער. אבער א איד דארף טוען וואס ער קען. ווען קינדער זעהן ווי אזוי א טאטע זיצט און לערנט, ווי אזוי דער טאטע פארהערט זיך. היינט קען מען נישט רעדן צום טאטען ווייל היינט איז דא א "דרשו", היינט איז דא א "ושננתם", ס'לאזט דאך איבער אויף קינדער אזא געוואלדיגן רושם אז דער טאטע זיצט און לערנט, מיין טאטע איז נישט קיין לידיגער מענטש. דאס ברענגט אים צו אהבת תורה א.א.וו. אסאך אהבת תורה דארף מען אריינלייגן אין די קינדער, שעצן ערליכקייט, שעצן ווען א קינד קומט אהיים און זאגט עפעס נאך פון חדר וואס דער רבי האט אים געזאגט, ארויפקוקן דערויף, און דאס ארויסברענגען פאר'ן קינד ווי שוין ער האט געזאגט.

עס קומען די שבתים. שבתים זענען געגעבן געווארן פאר חינוך פון קינדער. ס'איז נישטא היינט קיין צייט אינדערוואכן מחנך צו זיין, על פי רוב עלטערן כמעט וואס זיי זעהן זיך נישט מיט די קינדער משבת לשבת. דער שבת וואס מ'זיצט אין איינעם, איז נישט געמאכט געווארן צו שלאפן. שבת איז געמאכט געווארן צו זיצן מיט די קינדער נאך א שעה און נאך א שעה, ס'האט נישט קיין שיעור וויפיל ליבשאפט מ'דארף געבן פאר די קינדער, דאס קינד זאל פילן א נאנטקייט צום טאטען, דאס געשעהט פון שבת'דיגע סעודות ווען מ'זיצט און מ'זינגט צוזאמען, מ'זאגט דברי תורה, מ'פארציילט א מעשה. א גאנצע וואך דארף זיך א טאטע פארקוקן ער זאל וויסן וואס צו רעדן שבת ביים טיש. ס'איז דא ב"ה היינט גענוג און גענוג ספרים אויף אידיש, ס'איז נישטא קיין תירוץ אז א טאטע זאל נישט קענען טרעפן שיינע זאכן וואס צו זאגן שבת ביי די

סעודה, פרייטאג צונאכטס און שבת בייטאג - דאס ברענגט אריין אהבת תורה אין די קינדער, דאס ברענגט צו א נאנטקייט צו די קינדער, און דורכדעם האלט ער די קינדער אז זיי זאלן נישט ח"ו אוועקגיין אין נישט ריכטיגע וועגן.

*

צניעות - אין שטוב מיט די בני בית. ס'איז זייער נפרץ געווארן לעצטנס, כמעט אין אלע הינזיכטן. א מאן דארף זיין א בעל הבית אין שטוב, און מיט שיינע ווערטער דארף ער משכנע זיין, צו וויסן די חשיבות פון צניעות, און ארויסברענגען עס פאר די בני בית, אז מ'זאל גיין אויפן ריכטיגן וועג. ווען מ'זעהט אז א זאך איז נישט אין ארדענונג, צו איז דאס א קלייד צי א שייטל וכדומה, זאל ער זיך אנרופן און זאגן, ס'איז נישט גוט אזוי ווי מ'גייט, ס'איז נישט שייך אזוי ווי דו גייסט, ס'געפעלט מיר נישט. יעדע פרוי וויל געפעלן פאר איר מאן, און טאמער זי ווייסט באמת אז ס'געפעלט נישט פאר'ן מאן וועט זי זיך צושטעלן דערצו. זי ווייסט ווען ער זאגט עס נאר ווייל ער דארף עס צו זאגן, אבער נישט ווייל ער איז דערביי. ווען מ'איז באמת דערביי פאלגט מען און מ'טוט וואס מ'הייסט.

ס'ליגט אן אחריות, ס'איז גענוג טריפה די גאס וויפיל ס'איז, מ'דארף נישט צוגעבן. יעדע צניעות וואס א איד איז מוסיף ביי זיך אין שטוב, ברענגט קדושה און טהרה אינדערהיים. לא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך, ס'איז נישטא קיין השראת השכינה אין א שטוב וואו עס איז דא ערות דבר. א שטוב וואס איז הייליג איז דא השראת השכינה. ווי קען מען מחנך זיין קינדער אין א שטוב וואו עס איז נישט דא השראת השכינה, אז די שכינה איז נישט דארטן ווער ברענגט די קדושה. א איד דארף וויסן די שטוב דארף זיין א הייליגע שטוב און אן ערליכע שטוב. ווען א איד פירט זיך בדרכי התורה און ער גייט אויפן ריכטיגן וועג, דעמאלטס איז ער זוכה ער זאל קענען זעהן נחת ביי די קינדער, ער זאל זיי קענען מגדל זיין אויפן ריכטיגן וועג.

*

דאס איז דער סיום פונעם יו"ט, ויהי בשלם סוכו, ווען מ'וויל אז דער סוכות זאל זיין בשלמות, ומעונתו בציון, דארף מען דאס אריינברענגען אין די דירה, ס'איז נישט גענוג וואס יעקב נסע סכותה, מ'איז געזעסן אין די סוכה, נאר וואס נעמסטו מיט פון דעם סוכות, ויבן לו בית, מ'דארף פארשטיין אז דאס דארף מען אריינברענגען אין די שטוב,

מיר זיצן תחת צילא דמהימנותא אין די סוכה, אזוי זיץ איך אין שטוב אויך. אין די סוכה האב איך געגעסן און געטרינקען און געשלאפן, און אלעס איז געווען א מצוה, די זעלבע גייט זיין ביי מיר אינדערהיים אויך אויף דעם זעלבן וועג.

די סוכה האט מיך אויסגעלערנט אז ס'איז דא השגחה פונעם אייבערשטן, ער איז מציץ מן החרכים. געדענקען שטענדיג אויך ווען מ'קומט אהיים, מען איז קיינמאל נישט אליין, אלעמאל איז דער אייבערשטער צוזאמען מיט דיר, און אפילו דו זעהסט נישט דעם רבוש"ע, אפילו ווען ס'איז פינסטער פאר דיר, זאלסטו געדענקען מציץ מן החרכים, ... דער אייבערשטער איז דארטן און קוקט אריין ביי דיר אין שטוב, פונקטליך איז ער דיר מסדר וואס דו דארפט צו האבן! - ווען א איד לעבט מיט דעם איז דער לעבן גרינגער, ער לעבט מיט שמחה, מיט א פרייליכקייט, ווייל ער ווייסט דאס ער קען זיך פארלאזן אויפן רבוש"ע, דער אייבערשטער וויל נאר פאר דיר די בעסטע, א טאטע געט נישט פאר א קינד נאר וואס ס'איז די טובה פונעם קינד. נישט אייביג פארשטייט דאס קינד פארוואס דער טאטע מאַנט עס פון אים [ער איז דאך א קינד ער קען נישט פארשטיין], אויך מיר קענען נישט פארשטיין וואס דער אייבערשטער מאַנט פון אונז, אבער אז דער אייבערשטער געט עס, דארף עס א איד מקבל זיין מתוך שמחה וטוב לבב.

זאל דער אייבערשטער געבן, מיר זאלן קענען מיט-נעמען דעם יום טוב מיט זיך אויף א גאנץ יאר, דינען דעם אייבערשטן מתוך שמחה וטוב לבב, עבדו את ה' בשמחה בואו לפניו ברננה, מ'דארף דינען דעם אייבערשטן מיט פרייליכקייט, יעדע מצוה וואס מ'טוט ארויס ווייזן די שמחה אין שטוב ווי פרייליך מ'איז אז מ'קען טוען די מצוה פארן באשעפער, דאס וועט געבן די כוחות דערצו אז מ'זאל קענען גיין אויפן ריכטיגן וועג, די מצוה פון סוכה נעמט מען אריין אין שטוב, אז מען זאל קענען דינען דעם אייבערשטן מתוך שמחה וטוב לבב.

סוף פון די הייליגע טעג ביז שבת בראשית קען מען נאך אנווינטשן, יעדער האט דאך געבעטן אלע זיינע בקשות פארן רבוש"ע, ויהיו דברי אלה אשר התחננתי לפני ה' קרובים אל ה' אלקינו יומם ולילה לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו, מ'האט זייער אסאך געבעטן פונעם אייבערשטן במשך פון די הייליגע טעג, בעט מען דער אייבערשטער זאל אוועקלייגן די תפילות, ס'קומט דאך צייטן אין מיטן יאר וואס א מענטש וואלט געוואלט דאווענען, ער איז נישט דערביי, אסאך מאל, דער קאפ

איז נישט אויפן פלאץ, דער רבוש"ע האט גענומען אונזערע תפילות אין די הייליגע טעג, וואס א מענטש איז דעמאלטס געזעסן אין ביהמ"ד מיט א העכערע מחשבה, און דאס האט דער אייבערשטער אוועקגעלייגט אין זיין אוצר, ווען א איד דארף האבן א בקשה, בעט ער אז דער אייבערשטער זאל אפירנעמען דברי אלה אשר התחננתי לפני ה', וואס מ'האט שוין אפגעדאווענט, זאל עס זיין קרובים לפני ה' אלקינו, נאנט צום אייבערשטן, לעשות משפט עמו דבר יום ביומו, יעדן טאג ווען אונז דארפן מיר עפעס האבן, זאל דער אייבערשטער אפירנעמען די תפילות, אפירנעמען די טרערן וואס אידן האבן פארגאסן פאר'ן אייבערשטן.

זאל דער אייבערשטער געבן, אז דאס יאר וואס מיר האבן אריינגעטרעטן זאל זיין א פרייליך יאר, א לוסטיג יאר, דער באשעפער זאל ממשיך זיין פאר יעדן איד פרנסה בהרחבה, כדי מ'זאל קענען מחנך זיין ערליכע אידישע דורות דארף א איד האבן פרנסה בהרחבה, אלע זאלן מיר זיין געזונט און שטארק אויף אלע רמ"ח אברים ושס"ה גידים, אלע חולי ישראל זאל דער אייבערשטער צושיקן א רפואה שלימה, מיר זאלן אלע זעהן שמחות ונחת ביי אונזערע קינדער, דינען דעם אייבערשטן מתוך שמחה וטוב לבב. מ'זאל זוכה זיין צו די גרויסע שמחה וואס וועט זיין ווען דער אייבערשטער וועט זיך מרחם זיין אויפן כלל ישראל, דער באשעפער זאל אונז שיקן דעם גואל צדק, הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד הנופלת, ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים, אלע אינאיינעם זאלן מיר זוכה זיין אקעגן צוגיין משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

נתגרב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' חיים יעקב גלויבער הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
באירוסיו בנו למזל טוב

נתגרב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' אברהם שטערן הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בנישואי בנו למזל טוב

נתגרב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' אלי' יוסף ברוין הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
באירוסיו בנו למזל טוב

נתגרב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' צבי אלימלך גרינפעלד הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בנישואי בתו למזל טוב

נתגרב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' עמרם הירש הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בתו למזל טוב

נתגרב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' אברהם יואל פראמאוויטש הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בנו למזל טוב

נתגרב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' יצחק ברי' ווייס הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בנו למזל טוב

נתגרב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' שמואל בנימין פאללאק הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בנו למזל טוב

נתנדב ע"י ידידיו
מוה"ר ר' שלמה יצחק טובל הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בנו למזל טוב

נתנדב ע"י ידידיו
מוה"ר ר' צבי לעבאוויטש הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בנו למזל טוב

נתנדב ע"י ידידיו
מוה"ר ר' אברהם נחמיי כ"ץ הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהכנס בנו לעול התורה והמצות למזל טוב

נתנדב ע"י ידידיו
מוה"ר ר' יעקב רובין הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהכנס בנו לעול התורה והמצות למזל טוב

הרוצה לנדב להוצאת הגליון יפנה
להר"ר יואל ברא"ש פייירווערקער הי"ו
718.387.5770

